

ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS

Antano Maceinos laiškas Ateitininkų federacijos vadui
dr. Petriui Kisieliui

BRANGUSIS FEDERACIJOS
VADE,

I. PROTESTO ŠAMONĖ

1. Ateitininkijos kilmė iš protesto

Dėkodamas Jums už bičiulišką manęs aplankymą š. m. liepos mėnesio 24-27 dienomis ir už atgaivintą seną bei mielą mūsų pažintį, imuos dabar, kaip žadėta, truputį susisteminti bei paryškinti ilgų mūsų pokalbių mintis ateitininkijos reikalais. Jūsų rūpestis ateitininkija iš tikro yra gilus, ir Jūsų ryžtas kils- telėti ją aukštyti — tvirtas. Tai ro- dės Jūsų žodžiai ir ta nuolatinė liepsnelė Jūsų akyse, įsižiebdavusi kiekvieną sykį, kai tik paliesdavome Federacijos veiklą. Ir visai suprantama! Nes Jūs imatės vadovauti šiai veiklai tikrai simboliškai: po keleto mėnesių sukaks ateitininkija- jai 65-ri jos gyvenimo metai. Tai amžius, kai atskiras žmogus papras- tai pasitraukia iš profesinio darbo ir, kaip sakoma, "išeina pensijon". Ar galėtų šitaip atsitikti ir su or- ganizacija? Ar galėtų ateitininkija jau pradėti išsieti ir gyventi praeit- ties atsiminimais? Tai klausimas, ku- ris, kiek jaučiu, kelia nerimo ir Jū- sų širdyje. Kas bus ateitininkija Jū- sų vadovybėje: jau pensininkė ar ryžtinga darbininkė ir toliau? Nu- vargio ženkly ateitininkijoje juk esama: senųjų gretos stipriai praei- tėjusios, vidurinioji karta gerokai pasimetusi, pati jauniausioji bruzda, tiesa, gaivališkai, tačiau prašosi bū- ti vedama aiškia kryptimi. Jūs ryž- tatės, kaip pokalbiai rodė, visą šį nuovargį tiesiog nupūsti, bet ne ko- kia dirbtine, greit praeinančia pro- pagandine "injekcija", o pastovia pas- tanga užtaisyti senųjų paliktas spragas jaunėsiomis jėgomis ir iš- auklėti mūsų prieauglyje giliai atei- tininkiškųjų principų bei pareigų šamone. Šia prasme mes ir kalbėjo- mės, ir šia prasme mėginasiu nūn ap- mesti vieną kitą minties audinį kaip bičiulišką paramą Jūsajam ryžtui. Tebūnie jis bendro mūsų rūpesčio ir bendro mūsų kelio ženklas!

kultūros žibučiais. Užtat ir protestas prieš šį dvilypį pasikėsimą, atbu- dęs prieš 65-rius metus, tebelieka gyvas ir šandien. Tai protestas, ky- ląs iš mūsų įsipareigojimo krikš- čioniškajai pasaulėžiūrai: jos tikėjimui ir jos dorovei.

Jeigu tad klaustume, ar nelaikas ateitininkijai "išeiti pensijon", tai at- sakymą kaip tik ir duotų ana pro- testo šamone. Juk minėtos grėsmės yra pasilikusios tos pačios ir šian- dien. Dar daugiau: mūsų dienomis jos yra pasidariusios net įžlesnės. Ateitininkijos pradžioje nukrikščio- nėjimas grėsė lietuvių šviesuome- nei, laisvai prisilimant materialisti- nę pasaulėžiūrą, sklindusią iš ano meto rusiškųjų universitetų. Šian- dien gi šį grėsmę reiškiasi valsty- binės prievartos būdu, naudojant administracijos įtaką bei galią, kad jauni protai atsikvėptų religijos. Anuo metu turėjome eilę religinių ištikimųjų. Šandien turime eilę jau ir religinių kankinių. — Trem- tyje miesčioniškoji kultūra įtaigau- ja mūsų šviesuomenę mados prie- varta, viliodama ją "neatsilikti nuo kitų", nepastebint, kad eiti koja ko- jon su kitais reiškia sujaukti verty- bių sąrangą ir sužaloti, amerikė- tiškai kalbant, mūsų "identitetą": tremties lietuvis šviesuolis pradeda nebeteikti savos tapatybės, nebesu- vokdamas, kas iš tikro esąs. Kaip tad būtų galima manyti, kad atei- tininkams jau būtų valia išsieti?

Tuo betgi mūsų protestas dar ne- išsiseima. Tame pačiame kvietime taip pat prašoma nebūti abejin- jingais, kaip "žemesnės kultūros blizgučių vardan jų (lietuvių inte- ligitų, Mc.) protuose ir širdyse silpninama doros pagrindai, o jų siejio griauinama kilnūs tikėjimo idealai" (t. p.). Tai irgi labai taik- lus apibūdinimas ne tik praėjusiųjų laikų, bet ir mūsų gyvenamo- jo meto: tėvynėje yra griaujami ti- kėjimo idealai komunistinės ideolo- gijos vardu; tremtyje yra silpnina- mi doros pagrindai miesčioniškosios

Prie lietuviško kryžiaus pasaulio platybės

Nuotr. V. Mažello

vyneje, tiek tremtyje, būtų pats pir- masis Jūsų, mielas Federacijos Va- de, rūpestis Jūsų vadovybės metu. Iš protesto kilusi, ateitininkija turi protestu gyventi ir toliau.

2. Protesto šamonės turinys

Kokią tačiau būdu būtų galima šią protesto šamonę ugdyti? — Pro- testas visados atsiremia į pažinimą dalyko, prieš kurį protestuojama. Kitaip tariant, protesto šamonė tu- ri būti pripildyta atitinkamu turiniu. Nes protestas be turinio yra tik pasamdyta demonstracija, neturinti vertės pačiam demonstruojančiam. Tuo tarpu mūsų protestas turi eiti iš pergyvenimo bei įsitikinimo. O tai ir reikalauja gilaus dalykų pažini- mo. Štai kodėl ateitininkijos būreliai — visų pirma moksleiviai ir stu- dentai — turėtų šandien ypatingai domėtis visomis aukščiau minėto- mis grėsmėmis. Leiskite pastebėti, kad šių grėsmių sklaida, kaip ji ateitininkų vykdoma tremtyje, nėra, man atrodo, pasiekusi tinkamos pusiausvyros. Nutautėjimo grėsmė mums patlems esti, kiek jaučiu, nu- šviečiama dažnai ir net aistringai. Tai būtina, nes ši grėsmė tyko mū- sų pačių pašoneje. Tačiau dėl to neturėtų būti pamirštos kitos grės- mės. Sakysime: ką mes žinome apie mūsų krašto rusinimą ir mūsikių kovas su juo? Čia tvylo dar gana didelė spraga. Ar nereiktų tad šią spragą užtaisyti ateitininkų stovyk- lų bei kursų metu? Ar nereiktų šiuo klausimu paruošti atitinkamos studijos ir, įteikti ją ateitininkams tarsi vadovėlių? Ar nesutiktų, pavyz- džiui, bičiulis Vytautas Vardys bū- ti tokios studijos autoriumi? Juk jis geriausiai galėtų turėti ar gauti jai reikalingos medžiagos. O tokios stu- dijos vertė būtų neatstojama. Mū- sų brolių spjymasis prievartinėms rusinimo užmačioms būtų juk mil-

žiška moralinė paskata ir mums patiems spiritus laisvo nutautėjimo pagundai.

Tokią pat spragą rasčiau ir nu- krikščioninio grėsmės atžvilgiu. Ir jos kasdienybę pažįstame per men- kai. Kad tėvynėje religija persekio- jama, tai žino šandien kiekvienas. Tačiau tik kasdieninis persekiojimo vaizdas užvirina kraują. Deja, to- kiam vaizdai susidaryti vis trūkda- vo medžiagos. Dabar betgi šis trū- kumas jau pašalintas su kaupiu: tai "Lietuvos Katalikų Bažnyčios kro- nika" (Chicago 1974, 336 p.). Šią knygą "Tėviškes Žiburiai" pavadi- no "herojinių dokumentu, rašytu mūsų tautos sūnų ir dukterų krau- ju" (1974.VIII.15). Ir iš tikro! Joje atsiskleidžia didvyriškas mūsikių — ypač mokslus elnančiojo jaunimo — ryžtas likti ištikimiems Kris- tui, nenusilenkiant jokiems grasini- mams ir jokioms bausmėms. Miela- sis Federacijos Vade, šią knygą tu- rėtų turėti kiekvienas ateitininkas. Ji turėtų būti jų išstudijuota ir iš- samiai išnagrinėta. Joje esanti do- kumentinė medžiaga — vardai, da- tos, įvykiai, žodžiai, vietovės — yra pajėgi sukurti skaitančiojo sieloje nuostabiai ryškų vaizdą: bedievy- bės, kaip ji visomis priemonėmis re- ligiją gniaužia; Krikščionybės, kaip tikintieji herojiškai šiam gniauži- mui spiriasi. Pasisavinta ši medžia- ga paliktų jaunose sielose neišdilo- domo įspūdžio ir keltų savaimingą protestą prieš visa, kas kėsinaši į religijos laisvę. Ši knyga būtų atei- tininkams taip pat neišsėmiamas ži- nių aruodas, kai jie informuotų svetimuosius apie religinę Lietuvos padėtį. Ar nebūtų ateitininkijos pa- reiga šią knygą ir tolimesnius jos tęsinius išversti bent į anglų kalbą ir paskleisti po pasaulį?

Nemažą spragą ateitininkų pro- rusinimo užmačioms būtų juk mil-

Vytis čiurolioniško vizijoj Jaunimo centro rūmų fasade, Chicagoje.

Architektas Jonas Mulokas

Šiame numery

Siūlymai kultūrinei veiklai.
Ateitininkų darbai ir dienos.
30 metų, kai žuvo
Vytautas Mačernis.
Pokalbis su dail. Anastazija
Tamošaitiene.
Klaipėdos nacių bylos
40 metų sukaktis.
Amerikiečių universitetas
globoja baltų teatrą.
Lituanistinės pabiros.

Kertinė paraštė

SIŪLYMAI KULTŪRINEI VEIKLAI

Jūsų "Drauge" paskelbtos min- tys dėstė bendrus požiūrius į kul- tūrinį gyvenimą (su jomis pil- nai sutinku), todėl aš ribojusi vien konkrečiais uždaviniais.

Mūsų visuomenėje kažkaip ne- sąmoningai vyrauja nuomonė, kad kultūrinis gyvenimas vys- tosi savaime, ir jam pastangų iš pašalės nereikia, lyg dilgėlė pa- tvory, nesėta, nelietta. Šios nuo- taikos nėra tremties išdava, jas atsišnešė iš Lietuvos. Galvoji- mą pakeisti lengva nebus, tačiau privalome pradėti.

Pirmiausia reikia aukšą iš pele- nų išrinkti. Turime daug ką ver- tingo, tačiau laikome palėpėse užkaišioje, patys nepasižiūrime ir kitiems neparodome. Šias išdrabs- tytas, nenuvalytas arba dar tin- kamai neįremtas vertybes rei- kia naudoti.

Yra senokai pradėti, bet ne- baigti darbai, kurių negalima už- mesti, nesigailint sueikvotos ener- gijos. Kelis iš jų reikia prisimin- ti.

Silpniausiai paliečiu tolimesnę ateitį. Esu atsargus, nes vargiai kas žinome, kiek tos ateities šak- nelių galime rasti šandienoje. Todėl siūlau šią padėtį pirma iš- tirti ir sužinoti. Remdamiesi tik retų atskirų žmonių informacio- mis, galime akcentuoti nebūtinai svarbiausius taškus.

Kultūros taryba, operuodama visuomeninėmis lėšomis, pirmoje eilėje privalo dėmesį kreipti į ge- riausius darbus, nors ir ji, kaip atskiri individai, tobulo įvertini- mo dovanos neturi. Klaidų iš- vengti padės dėmesio kreipimas į kiekvieną nuomonę, bet negali- ma remtis tik vieno asmens tvir- tinimais.

Taip pat man atrodo, kad Kul- tūros taryba neturėtų slopinti as- meninės iniciatyvos, nuvertinant šias pastangas. Nors kartais susi- laukiame tik vidutinių vaisių, bet saujoje paprastų akmenėlių pasi- taiko netyčiomis ir bent vienas vertingas.

Galvojant visai konkrečiai, me- nasi štai kas.

Philadelphijoje gyvena jau 85 metus pasiekęs p. Maliukevičius, labai šviesaus proto, buvęs Kau- no apygardos tardytojas, geras Krėvės pažįstamas, daug apie ji žinaš. Taip pat čia yra Krėvės duklė, nestiprios sveikatos, o Flo- rodoje — žentas. Reikėtų šių žmo- nių pasakojimus apie Krėvę tuo- jau užrašyti ir vėliau perreda- gavus išleisti. Užrašymas kai- nuotų apie 400 dol. Šurasčiau tam darbui žmogų, o sutvarkymą, manau, pasiimtų dr. V. Maciū- nas.

Mažesnės kolonijos neturi žmonių vaidybiniams būreliams sudaryti, neturi lėšų grupės iš toliau pasikviesti, nes kelionės iš- laidos 8-10 asmenų būriui daug kainuoja. Jose drama yra neeg- zistuojanti. Atrodo, kad Chicago- s aktoriai galėtų paruošti vieną ar dvi geras dramas ir su jomis. Kul- tūros tarybai finansuojant, ap- lankyti visas nuskriaustas kolo- nijas.

Knygų išpardavimas padvigu- bėtu, jei atsirastų, kas jas siūlo. Šiam darbui, po tinkamo paruoši- mo, reikėtų įpareigoti LB apylin- kes.

Tremty literatūra mirs, jei jau- nimas neįpras skaityti. O neska- ito todėl, kad į lietuvišką knygą jis žiūri tuo pačiu žvilgsniu, kaip į anglišką: ima tik ypatingus lei- dinius, nes kitus lengvai atstoja TV, teatras, filmos. Reikia įro- dyti, kad mūsų tarpe literatūra privalo užimti skirtingą vietą. Tektu apgalvoti, kaip šią mintį perduoti, o tada eiti per jaunimo organizacijas ir stovyklas.

Prof. J. Puzinas buvo gavęs LF paramą (nežinau, ar ją paėmė) savo srities veiklai parašyti. Ko- kia jo padėtis? Jei įpusėtas, reikia skatinti tęsti, finansuoti ir išleis- ti.

Ruošiantis tolimesnės ateities planams, turime orientuotis, kas dabar vyksta. Pažįstamų siūly- mai išleisti pažįstamų knygas ga- li atimti galimybes pasirodyti ge- resniems veikalams, kurių auto-

(Nukelta 1 2 psl.)

Anastazijos Tamošaitienės parodos proga pokalbis su dailininke

A. Tamošaitienės dailininkės, tapytojos, kilimų ir tautinių drabužių audėjos dailės paroda rengia Švėkšniškių d. ja, spalio 11 - 20 M. K. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje. Ta proga užkalbiname čia pačią dailininkę.

— Jau, rodos, bene daugiau kaip 12 metų, kai nematėme Jūsų darbų Chicagoje. Bet žinome iš spaudos, kad esate aktyvi savo užmojus. Taigi, ką tapote, audžiate ir kur rengiate parodas?

— Esu pilnai atsidedusi vien dailės darbui. Savo darbo laiką taip susitvarkiau, kad savaitėmis tapau, o paskui savaitėmis audžiu. Tapydama, surandau naujų idėjų — tematikos, formų bei spalvų derinių, vėliau visa tai taikau — derinu savo audiniams. Gyvendama Kanadoje, jau esu surengusi 20 asmeninių parodų pačioje Kanadoje ir Amerikoje, o taip pat kasmet dalyvauju grupinėse parodose.

— Kur vyko Jūsų dailės parodos ir koks buvo jų pasisekimas?

— Esu surengusi parodas: Montreale, Ottawos, Windsor, Kingstono ir Detroito universitetuose; Londono ir Winnipegio muziejuose; Samfijos ir Ottawos bibliotekose; Bostono rotušėje, Kanados ambasadoje, Washingtono ir lietuvių įstaigose — M. K. Čiurlionio galerijoje, Lietuvių dienų, Los Angeles, Baltimorės lietuvių namuose, Čiurlionio namuose, Clevelande, Toronte. Parodų pasisekimu skystis negaliu. Žinoma, pasisekimas yra dvejopas: meno kritikų teigiami atsiliepimai ir materialiniai rezultatai. Parodos universitetuose nėra tiek sėkmingos. Tai daugiau prestižo klausimas, bet amerikiečių ir kanadiečių kolekcionieriai jau yra nemažai įsigiję mano paveikslų ir gobelenų. Kitatačiau mano kritikai visada labai teigiamai yra įvertinę mano kūrybą.

— Kaip Jūs patį aptartumėte savo dailės braižą tapyboje ir gobelenuose?

— Mėgstu giedrių spalvų žaidimą, lengvą teptuko pabraukimą, judesį ir paveiklo nuotaiką. Paveikslams temas pasirenku iš mišniatūrinės gamtos arba iš lietuvių liaudies motyvų. Į gamtą žvelgiu

šių dienų moderniojo meno akimis. Vengiu perdėtos realybės, o žaidžiu tik užuominomis. Tiek mano tapybos, tiek gobelenų yra vientisas bruožas, nes iš kai kurių savo tapybos darbų audžiu gobelenus.

— Kokią dailės šaką labiausiai mėgstate?

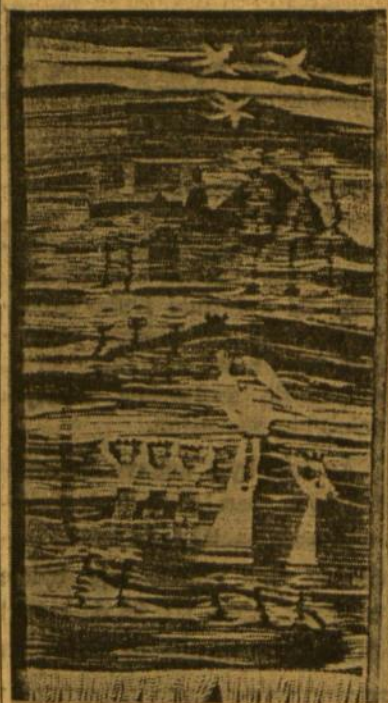
— Teptuku ir dažų spalva yra prieinamiausia ir patogiausia išreikšti mano siekius dailėje. Gobelenas yra tapybos brolis. Visų teptukų brūkšnius ir spalvų niuansus galiu tiksliai išreikšti gijomis gobeleno technikoje.

— Ar daug paveikslų ir gobelenų Jūs gyvenime esate sukūrusi?

— Paveikslų keletą šimtų, o gobelenų tik keliasdešimt. Paveikslą nutapau per keletą dienų ar per savaitę, o gobeleną išausti reikia keleto mėnesių, arba net metų laiko.

— Ar daug kas iš mergaičių ir moterų domisi gobelenų audimu?

— Pirmiausia susidomėjo kanadietės moterys. Jau 1962-63 m. Kanados audėjų ir verpėjų organizacija, remiama Švietimo departamento, pakvietė mane praveisti kilimų audimo kursų Guelfe, Ont., o po kelerių metų tokie kursai buvo Londone, Kingstone ir

A. Tamošaitienė Zilvino pasaka

Georgetown, Ont. Jau esu išmokiusi austi daugiau kaip 200 kanadiečių moterų.

— O kaip su lietuvaiteimis?

— Lietuvėms per paskutinius kelerius metus esu surengusi kursus Bostone, Toronte, Montrealyje ir savo studijoje Kingstone. Viso apie 150 lietuvių jau moka gobelenus austi.

— Kiek iš jų bus gerų audėjų — menininkių?

— Gal koks dešimtis ar penkiolika, tai tikrai bus gerų audėjų, o kitos tai tik pramogai ar liuoslaikiui praleisti pasimoko austi.

— Įdomu sužinoti, ką išstatote parodoje Chicagoje?

— Į parodą atrinkau 15 tapybos darbų ir 25 gobelenus. Nors naujų tapybos darbų turiu gana daug, bet parodoje noriu žiūrovą sudominti, ypač lietuvaiteis, daugiau gobelenais, nes senovės Lietuvoje kiekviena mergaitė buvo puiki audėja. Taigi, mūsų mergaitės ir moterys galėtų ir šiais laikais pasireikšti audinių — kilimų dailė.

— O kaip su Jūsų audžiamais tautiniais drabužiais, ar ir jų parodysite parodoje?

— Gal būt, kada nors ateityje surengsiu ir vien tik jų parodą.

NEUŽMIRSTAMAS MŪSŲ MUZIKAS

Juozas Naujalis, Kauno katedros vargonininkas, kompozitorius ir pedagogas yra miręs 1934 m. rugs. 9 d., taigi prieš 40 metų, turėdamas 65 m. amžiaus. Grafas Tiškevičius, pastebėjęs jo gabumus, išleido jį mokyti Varšuvos muzikos institute. Jis gilino studijas Regensburgo aukštojoje bažnytinės muzikos mokykloje. Ypač daug nusipelnęs Lietuvos muzikiniam gyvenimui, organizuodamas vargonininkų kursus, ruošdamas naują muzikų kartą, leisdamas muzikinius leidinius, rašydamas straipsnius, recenzijas, kritikas, apžvalgas, sukurdamas daugelį, ypač muzikinės sritys, kūrinių, giesmių, stygų orkestrui kūrinių, solo ir chorui skirtų dainų.

Vytautas Mačernis (1921-1944. X. 7), vienas ryškiausių žeminių kartos mūsų poetų. Žuvęs prieš 30 metų, dviem okupantams susikibus jo tėviškės laukuose, Zemaitijoje. "Vizijos" ir "Metų sonetai" yra jo amžinos jaunystės ir jo kūrybinio talento nenykstantis palikimas. Minėdami jo tragiškos mirties trisdešimtmetį, patelkiame čia mūsų skaitytojams keletą Vytauto Mačernio sonetų.

Vytautas Mačernis SONETAI

Ateina jis. Uždekte šviesas!
Tegu ugnį paskesta rūmų salė!
Tegul dainas, beprotiškai linksmas,
Mergaitės, kaip svajonės nerealios,

Dainuoja dyvinais aukštais balsais
Apie menis, jų riterius žavingus,
Kurie, pratęję žemę žingsniais išdidžiais,
Kolosais jų atmintį sustingo.

Ateina jis — vienintelis karalius.
Jo akyse regėti dideli sapnai
Ir ateities pasaulio formos idealios.

Mergaitės, savo kūnais puoskite jam taką,
Nuo žvilgsnio jo pamišę, sukities linksmai,
Nes jo širdis šiandien už milijonus plaka.

Savo sielą, alkaną kaip žvėrį,
Maitinu geriausiais žemės vaisiais:
Mokslu ir menu; tegu ji geris
Spalvomis ir tonais įkvėptaisiais.

Leidžiu jai ištvirkti ir atgailoti,
Užsivilkus aštrią ašutinę,
Bet aš negaliu niekuo pasotinti
Tą panterą, plėšrią ir laukinę.

Kūno narve ji nervingai vaikšto,
Amžinybės sau kaip grobio geisdama.
Ilgis saulės nužertųjų aikščių,

Kur galėtų nemirtinga ir laisva
Meilės šoky suktis su dievais kartu,
Trypiant žiedus anemonų geltonų.

MICHELANGELO DOVYDAS

Viduramžių askeze paminta po kojų —
Aš antžmogis, dievų nebijantis Titanas.
Pažvelkite, kokia baisia jėga pulsuoja
Pasakiškai gražus ir lieknas kūnas mano!

Aš savo jėgomis ir laime įtikėjęs,
Likimo kovoje nebūsiu mugėlėtas:
Bus pavergti dangus ir vandenys platieji,
Jei žemė man kada per maža tiktų vietos.

Aš savo žvilgsniu egzaltuotu, įsakmiu
Herojiškai žmogų ateity regiu.
Jis laisvas, išdidus viršum pasaulio stovi.

Ir nenumaldomos kūrybos pavergtoji
Gamtą, kaip jo nemirštančios garbės šventovė,
Ji vieną garbina, suklupusį prie kojų.

Mes nežinom kam, bet gyventi,
Kurti ir juoktis pasauly — puiku;
Nes ir tai, ką mes esam iškentę,
Vienąsyk prasiveržia džiaugsmu.

Mes nežinom kodėl, bet darbuotis
Per šešias įtempimo dienas
Tenka mums. Ir tada vainikuoti
Galim švęsti šventės prabangias.

Mes nežinome kaip, kuo būdu:
Bet vien ieškantį glosto švelniai
Po gilių abejonės naktų

Purpuriniai tiesos spinduliai,
Ir pro ašarų tyrus laisus
Šviečia aukštas ramybės dangus.

Praeinančiam pasaulyje praeisiu,
Kasdien suauždamas, bet išdidus:
Mylėdamas skurdžiosios žemės vaistus
Ir moteris, ir saulę, ir sapnus.

Kaip svečias, pakviestas į šventę šviesią,
Aš paragausiu, vynas ar svaigus,
Aš tik gėlių spalvom pasigėrėsiu,
Savin giliai įkvėpsiu jų kvapus;

Ir mylimos nerūpestingą veidą
Lengvai palietęs pirštais virpančiais,
Triukšmingai muzikai aplinkui aidint

Ir atsiveikins tik mostu su svečiais,
Palikęs žiburius toliau jų šventei degti,
Išeisiu vienišas į amžinąją naktį.

Ir atleisk mums mūsų kaltes (1905-tieji Pagramanty)

Improvizacija pagal P. Cvirkos "Meisterį ir sūnus"

Ichchokas Meras

(Tėsinys iš praėjusio šeštadienio)
— Matai? Jau... — vėl prunkščia į ausį
meisteriui Krizutis.

— Draugai... draugės... nepaprasti laikai... — girdėti paskiri juodbruvo vyriškio žodžiai. — Revoliucijos vilnis įsiūbavusi!.. Neša ir mums laisvę, žmonišką gyvenimą!.. Valanda numetimo jungo nuo mūsų sprando prisiartino. Geležiniai pančiai politiško jungo, į kurį buvom surakinti, jau žvangėdami krinta žemyn. Gana iš mūsų kišenių ir aruodų šerėm caro perėjūnus činaunykus ir prispaudėjus. Gana kasmet caro valdžia, iš-

rinkusi mūsų gražiausius vaikus, pražudo juos gruboniškuose karuose. Kas dergia ir purvina mūsų gyvenimą, priveisia kaskart vis daugiau neteisybės, rūpestingai užtaiso mums visus kelius apsišviesti ir per činaunykų sauvalę slegia mūs visą kraštą, tarsi būtinam paskutiniams baudžiauninkais tapę? Tai vis caro valdžia... Šalin tyronybę!

— Šalin! — atsiliepa iš pradžių tik keli balsai, o po to — visų sutartinai, lyg iš vienos krūtinės.

Pristavas įsikimba oratoriui į ranką, sušvytuoja nuogi policininkų kardai.

Trinkteli pirmas šūvis.

Sutraska klebonijos tvora, — šimtai rankų ima plėsti, laužyti statinius, ir tie lyg ragotinės pakyla viršum galvų jūros.

Nuo arbatinės bėga pasibaides su tuščiais ratukais arklys. Vaitoja keistai tarp ratų įsispraudusi moteriškė.

Žmonės dažu policininkus.

— A, gerai!.. — stveria meisteris Krizui už rankovės.

Netikėtas akmens smūgis išmuša iš jo dantų pyptukę, ugnis su karštais pelenais užpila akis.

Kai atsimerkia meisteris, greta savęs išvysta tįsantį pristavą.

Jonas, revolveriu ginkluotas, išplėšia iš policininkų glėbio kruviną oratorių.

— Duot velniams! — rikteli meisteris.

Ir trumpai akimirka jo ir sūnaus akys susitinka.

— Į valsčių! Atstatyt valdžią! — pasilipęs ant kažkieno gonkų, panašaus į Adomą milžino prilaikomas, rikteli Krizas.

— Į valsčių!

Ir minia pasijudina.

Pirmi eina meisterio Jonas, pats meisteris, laižydamas perkirstą akmeniu lūpą, socialdemokratas Dubinskas ir aprišta galva oratorius.

— Siūlau išsirinkti naują vaitą!

— Naują, naują!

— Dubinską!

— Vyrai, Paparčių Kasparą!

— Dubinską!

— Lai gyvuoja neprigulminga, žmonių valdoma Lietuva! — rikteli oratorius.

Nuo valsčiaus namų nulekia iškaba. Pamautas ant lazdos išlenda caro portretas, kurį neša Krizas.

Tokį pat paveikslą, pagriebtą iš monopolio, kažkas užmauna prištait prie karšyklos karvutei ant ragų.

Eina demonstrantai, jų priešaky meisterio Jonas iškėlęs neša raudoną vėliavą.

— Atsisakom nuo senojo svieto... — užveda daina, greta žengiantis kupriukas Krizas.

Trinksi grindys, žmonėms žengiant į koją.

Bilda žemė.

Naktis. Bilda naktis.

Bilda durys, iš lauko daužomos.

— Vajeza, kas čia? — pašoka iš guolio meisterienė.

Į duris beldžiasi vis labiau, garsiau.

Virpa lango stiklai.

Skamba ant mūriuko sustatyti indai.

— Kas? — neramiai klausia Jonas.

— Atkryvai!

Jonas pašoka į prieangį, atstotęs ginklą.

— Tėte, kirvj! — rikteli jis, pečiu atremdamas laukujes duris.

— Ko reikia?! — praplyšta ir meisteris.

Lauke neatsako, tik laužia.

Ir ne vienas.

Girdėt kojų tapsnojimas, keikimai, riksmi.

Nustoja trankėti, bėga šalin.

Brinkteli lango rėmas, ir stiklai sklibtelę pažyra į aslą.

Klykia, spiegia moterys.

Jos mėtosi, rankomis ieškodamas viena kitos, puola į prieangį, kimba į vyrus, griuvinėja.

Pro triukšmą girdėt lauke daug balsų.

Tolimas šauksmas — baisus, įspėjantis.

Pro langą, su šalta oro srove, ant įklišto durtuvo įsispindi aušros pazaras.

Nusižvengia netoliese arklys.

— Atkryvai, svoloč!

Su tais žodžiais Develkos namų durys išvirsta.

Ginklais žvangindami, vyrai, stovį anapus sienkščio, susiglaudžia, pajuda, užtvendami angą.

— Jonai, bėk! — šūkteli tėvas.

Jis krūtine į krūtine susiduria su kareiviai, sulaikydamas juos, ir tik pamažu traukiasi atbulas į vidų.

— Stoi! Streliat būdu!

Jonas sprunka pro langą.

(Nukelta į 4 pusl.)

ATLEISK MUMS KALTES

(Atkelta iš 3 pusl.)

Jis užsoka ant kazoko arklio, trypciojančio kieme.

— Stoi! Strelia! budu!

Keli šautuvų vamzdžiai klypsta į Jono pusę.

Bet arklys jau šuoliuoja, o Jonas užgules jo gauruotą sprandą.

Iš tos pusės, kurioje švyti aušros nuskaidrintas dangus, bėga mergina.

Nadiežda.

Jonas trūkteli pavadi, arklys stoja pėtu.

O šūviai vejasi ir vejasi iš paskos.

Jonas griebia Nadieždą per liemenį, kelia ant arklio.

Bet kulka pagaliau prisiveja.

Arklys pašoka, dar kartą išmesdamas priekines kojas, ir griūva, prispausdamas abu jaunuolius.

— Rrrupūžėss... — atsklinda Jono balsas.

— Rupūžėss... — atkartoja meisteris.

— Rupūžėss... — kartoja jisai jau užlaužtomis rankomis.

Kazokai varo per kiemą meisterį.

Priploja jį veidu prie tuopos.

Suriš jo rankas už tuopos, rankas, apkabinius medį.

Kalne liepsnoja troba.

Surištomis užpaklay rankomis velka pro šalį Krizą.

— Miatežnik!

Meisteris sunkiai atplėšia veidą nuo medžio, atsiska.

Tuo pačiu vienu retežiumi žandarai surakina Jono dešinę ir Nadieždos kairę ranką.

Išsitempia ilga virvė, kitu galu prie kazoko balno prižiūta.

Kazokos pliaukšteli arkli per šoną.

Virvė trūkteli drauge surištus jaunuolius — vienu retežium surištus.

Meisteris įsikniaubia į rupią tuopos žievę.

Užsimerkia — kietai užsimerkia senis Develka ir regi...

Regi — ką norėtų ir ko nenorėtų regėti.

Atšoliuoja, atšauna vartų link brička su Jonu ir Nadiežda, jaunavedžių rūbais pasi-puošusiais, tuo pačiu retežium surakintomis rankomis.

Jaunavedžių rūbais apsirėdžiusius vaikus matyti — norėtų.

Retežiais surakintų — nenorėtų.

Nuo svirno, vaikų būryje, vartų link bėga Krizas, smuikle čyrendamas.

Stovi anyta ir šešuras.

Senoji, lūpą pakabinusi, rimtai laiko lėkštę, o meisteris dvi stiklines alaus.

Krato Krizas ilgus plaukus, o smuikelė žviegia.

Išlipa iš bričkos jaunieji.

— Anyta! — šaukia meisteris pačią. — Vadink martelę į dvarą!

Bet bizūnas nutraukia meisterio šneką.

O surakintus jaunuosius arklys šuoliuodamas velka.

Perpiauna orą švilpantis bizūno garsas.

Krūpteli, išsiplečia nuo skausmo meisterio akys.

Lyg nustebeš atsiska jis.

Žandaras vėl kelia rimą.

Meisteris iš naujo įsikniaubia į rupią tuopos žievę.

Kyla atraitota žandaro ranka.

Laksto sudaužytos špokinyčios lentos.

Krūpteli nuogi meisterio pečiai.

Zvimbdamas skrodžia orą rimbas.

Pakyla ir krinta ant žemės spardomas Krizas.

Leidžiasi žemyn iš špokinyčios apversta rašalinė.

Lėtai, keista plaukiančia srove liejasi iš jos mėlynas rašalas.

Taip pat lėtai, lyg plaukdamas traukiasi meisteris atbulas.

Traukiasi atbulas, terbą asla vilkdamas.

Kelia aukštai kojas, per savo namų slenkstį peržengia, taip pat atbulas kieman atsitraukia.

Stabtelėjęs, namų duris užstumia.

Neužsidaro, o atšokusios sulinguoja ir girgždėdamos lėtai vėl atsiveria trobos durys, kartu atverdamos juodą tuštumą už savęs.

Baisi ta tuštuma tuštumu savo.

Eina meisteris su terbele ant peties, su lazda rankoje.

Žvilgtelį į sudaužytą špokinyčią.

Prie Krizo lango sustoja.

(Bus daugiau)

Mykolas Archangelas kovoja su vėliu.
(Lietuvių liaudies skulptūra)

Pirma šlapdriba.

Sniegas telkši, susimaišęs su purvu.

Liūdnei karksi kalno medžiuose varnos.

Lyg vaiduoklis stypso ant kalniuko namų degėsiuose juodas kaminas.

Žiūri meisteris pro Krizo langą.

Tolumoje kirvis kaukši — mišką kerta.

Žiūri meisteris į Krizą.

Guli Krizutis šonu pavirtęs aukštoje lovoje, susirietęs į kamuoliuką kaip ežiukas.

Pajuodavusiais stogo šiaudais bėga mažos srovelės.

Susikaupia apskritas karoliukas, pakimba ant šiaudo kiaurymės...

Ir nukrinta lašelis, veriančiu skausmu sukrėsdamas leisgyvį Krizo kūną.

Ir vėl kartojasi.

Atsargiai jis pakelia sunkius, prikepusius akių vokus: mato prie krosnies sėdinčio Domininkėlio rankų pirštus, adančius rūbą.

— Domininkėli, ar netemsta?

— Ne, dėdele...

Išjęs sustoja meisteris prie Krizo lovos.

Antklodę lėtai nutraukia, mostele tepa sudaužytą siuvėjo kūną.

Bet kliudo jam kažkokie du dirželiai, einą per draugo pečius, vos ne į kūną įaugę.

— Krizuti... — žiūri meisteris jam į akis, dar nedrįsdamas tų dirželių paliesti.

— Geriau būtų... pribaihti mane... — su-pratęs atsako Krizas.

— Kad tu, Krizuti, be reikalo... pasitaisysi... Dar mudu susilauksim liuosybės!

Atsagsto Develka dirželius tuos.

Paverčia Krizą ant šono.

Ir nuima jo kuprą — pajudusį keistos formos odinį maišiuką.

Ant aslos nuslysta kupra šita, maišiukas tas — odinė terba.

Ir iš tos terbos žiobytį išsiritą, prasiskleidžia peršautas elementorius ir keli laikraščiai, kraujuje išmirę. Ant vieno didelėm raidėm lietuviškai išrašyta: VARPAS, ant ki-to...

Suvynioja meisteris draugą į skudurus, kaip vikšrelį kokį.

— Nei šiaip nei taip... be tos kupros... — kreivai šyptelį Krizas, išsitiesdamas — gal pirmą kartą išsitiesdamas ant nugaros lovoje.

— Rakaliai... nemokėjo lupti... tik kailį sugadino... O gal ir galas jau, meister... a?

— Pagulėtum, kriaučiau, spakainasty... Tolumoje kirvis kaukši.

Matyt, mišką kerta.

Krūpteli meisteris — kad tik uosio kas nenuleistų.

Stovi po uosiu meisteris, šalia Krizo.

Krizo kapas.

Toks pat, kaip ir anksčiau, laukų gėlėmis apkaišytas, ir gėlės tos dar nenuvytusios.

Jau trys avėlės, prie uosio prižiūtos, skabo žolė.

Stovi meisteris prie Krizo kapo.

Pasisuka jisai.

Suklūsta.

Nes dumda kanopos.

Prieš 40 metų naciams nepasisekė atplėšti Klaipėdą

J. DAINAUSKAS

1934 metų karšto liepos mėnesio pradžioje Klaipėdoje buvo baigtas tardymas vadinamoje Neumanno ir Sasso byloje. Toje byloje dviejų legalių organizacijų, CSA (Christliche Sozialistische Arbeitsgemeinschaft) ir SOVOG (Sozialistische Volksgemeinschaft) priedangoje slap-tai veikė Klaipėdos krašto naciai buvo pakaltinti siekimu Klaipėdos kraštą atplėšti nuo Lietuvos. CSA vadu buvo pastorius Sansas, o SOVOG veterinarijos gydytojas, vokiečių kariuomenės atsargos karininkas Neumannas. Toji byla bei josios dalyviai dažniausiai buvo vadinami tų vadų vardais.

Parodymai bei įvairūs (ekspertizės, akistatos ir pan.) protokolai, apašymai Neumanno-Sasso byloje sudarė daugiau kaip 15,000 lapų, susikirstytų į 32 didžiulius tomus. Pas 805 tų abiejų Klaipėdos nacistinių organizacijų narius buvo rasta 1104 įvairūs šaunamieji ginklai, o nelegali tų organizacijų ir Vokietijos NSDAP propagandinė ir instruktinė literatūra bei kitokia tų organizacijų ir jų narių kalte įrodomoji medžiaga apėmė per 300 dėžių. Buvo nustatyta, kad Klaipėdos krašto naciai, NSDAP slapta apmokomi ir remiami, sistemingai ruošė ginkluotam sukilimui, kuris turėtų įvykti 1934 m. balandžio mėnesį, planuojant taip, kad Hitlerio gimimo dieną, balandžio 21, Klaipėdos kraštą patys "klaipėdiečiai" jam perduotų, kaip gimtadienio "dovaną". CSA buvo suverbavęs 2,258 narius, o SOVOG — 5,986. Pirmon eilėn buvo verbuojami buvę kariai, mokytojai ir įvairūs Krašto įstaigų pareigūnai. Iš Klaipėdos krašto vietos organų 1,487 tarnautojų visumos 257 tarnautojai buvo prisirašę prie CSA, o 504 prie SOVOG, t. y. per 51%. Viduje tų abiejų "partijų" veikė slaptos "smogiamosios dalys" (SK — Sturm Kolonne), kurios 2 kartus į savaitę darė karinius savo narių mokymus...

Kaltinamaisiais buvo patraukta 34 CSA ir 91 SOVOG nariai. Iki 1934 m. rugpjūčio mėn. pa-baigos Kariuomenės teismo prokuratūroje, Kaune, tiems 126 kaltinamiesiems buvo surašytas per 530 puslapių turėjęs kaltinamasis aktas, kurį surašė specialioji "redakcinė komisija", vadovaujama Lietuvos Kariuomenės teismo prokuroro gen. E. Vimerio ir Apeliacinių rūmų prokur. padėjėjo D. Monstavičiaus. Viso komisijoje dirbo 9 teisininkai ir 2 kalbininkai, neskaitant pagalbinio, raštinės personalo. Tos bylos nagrinėjimas Kariuomenės teisme prasidėjo 1934. XII. 14, o sprendimas buvo paskelbtas 1935 metų kovo 26 dieną. Byla buvo nagrinėta labai kruopščiai. Iš 126 kaltinamųjų dėl stokos pakankamų ir neabejotinų įrodymų 35 buvo išteisinti, o likusieji nubausti įvairiomis bausmėmis (4 žudikai — mirties bausme).

Iš tikrųjų toje byloje buvo nagrinėta ir teista didelė dalis veik visai tokių pat nusikalstamųjų darbų, kuriuos 1945. XI. 20 — 1946. X. 1 d. vokiečių nacių karo nusikaltėlių teismas nagrinėjo Nuernberge, ir todėl tą Klaipėdos nacių bylą galima būtų vadinti savitiška "mažąja Nuernbergo byla", kurios pras-

Neumanno ir Sasso bylos kaltinamojo akto redakcinė komisija. Iš kairės į dešinę sėdi: majoras Gruodis, Djonizas Monstavičius, generolas Emilis Vimeris, pulk. leit. Lapšys; stovi: Vytautas Bulota, Aleksandras Merkelis, Aleksandras Kaminskas, Bukota, Matas Krygeris, Jonas Dainauskas ir Abraomas Liasauskis.

mės tada, 1934-1935 metais, Vakarų politikai dar nesuprato ar nenorėjo suprasti.

Tos bylos parengimas ir nagrinėjimas buvo lydimas nacistinės Vokietijos aršiausių spaudos kiršinimų, kaltinimų ir net militarinų represijų, gąsdinimų specialiai suorganizuotos kampanijos.

III-jo Reicho vadovai jautėsi užgauti tuo, kad tie "verfluechte Litauer" išdriso "nekaltus memelenderius" (gink Dieve, ne kokių nacių, besirengusių ginkluotam sukilimui) suimti ir net pakaltinti. Vokietijos naciai tada prieš Lietuvą griebėsi ekonominio represijų: nepasitenkindami Lietuvos žemės ūkio gaminiais muitų didinimu, jie nutraukė prekybos sutartį su Lietuva. Vokietija 1934 m. rudenį atsisakė pirkti ta prekybos sutartimi užsakytus didelius žasų kiekius. III-jo Reicho vadovai tikėjosi, kad Lietuvos ūkininkas, negalėdamas parduoti savo išaugintų žasų į Vokietiją, privers Lietuvos vyriausybę nutraukti kaltinimus tiems Klaipėdos krašto naciams, bet apsiriko Lietuvos vyriausybė tada pasuk-bomis įpareigojo valdiškųjų — viešųjų įstaigų tarnautojus iš-pirkti iš ūkininkų "žasų perteklių", nustatant tų žasų išpirkimo kontingentus nuo užimamų pareigų gradacijos. Lietuvos ūki-

ninkas tada gavo 5 litus už kiekvieną žasą, o įstaigų pareigūnai tas žasis (keptas, virtas, marinuotas, rūkytas ir pan.) suvalgė, ir Lietuvos žemės ūkio gaminių rinka, priešingai nacių norams, nežlugo, ir Neumanno-Sasso byla nebuvo nutraukta. O 1935 metais, tarytum nieko nebūtų buvę, III-sis Reichas vėl atnaujino prekybos sutartį su Lietuva ir sekantį visą žasų "derlių". Vokietija iš Lietuvos išpirkė, ir dideli miltai mūsų žemės ūkio gaminiais buvo sumažinti.

Taip toji byla, taip tos nacistinės Vokietijos represijos, taip ir Lietuvos reagavimas į tas represijas, tikriausiai, yra vienintelis toks įvykis Europos politikos istorijoje. Tai buvo Lietuvos valstybės "būtino apsigynimo" priemonė, ginant savo suverenumą. Žinoma, ji, toji "priemonė", buvo galima tik todėl, kad tada Europos jėgų pusiausvyra dar nebuvo sugriauta, kaip tai galutinai įvyko Sovietams ir III-jam Reichui pasirašius 1923 metų rugpjūčio 23 d. tarpusavio susitarimą Baltijos valstybių sąskaiton.

Ar toji byla nebuvo kažkoks Lietuvos pareigūnų išsigalvojimas, kaip naciai tada bandė įrodinti? Jau vedant toje byloje tardymą, 1934. III. 23 d., keturi SOVOG nariai nužudė Klaipėdos

teismo vyresnįjį vachmistą Georg Jesuttį, kuris, nacių manymu, per pirmąjį tardymą teismo tardytojui "pasakęs per daug". Vokietijos vicekonsulas Klaipėdoje dr. Strack ir Tilžės nacių vadas Moser bijojo, kad Jesuttis, toliau betardomas, galys dar daugiau nušviesti visą slapta nacių veiklą ir pasirengimus ginkluotam sukilimui. Jesuttis pats toje veikloje dalyvavo nuo 1928 metų. Jesuttis, slapta vežamas į Vokietiją, automobilyje buvo pasmaugtas ir įmestas į Jūros upę. Žudikams piniginių "atlyginimų" išmokėjo Tilžės nacių vadas Moser'is. Toliau, 1934. V. 14 d. du SOVOG nariai kėsinosi nužudyti šandįdami iš pasakų, kitą SOVOG narį, Wilhelm Lopps, nes jis, tos organizacijos vadų manymu, telkęs lietuviams žinių. To pasikėsinimo dalyvis Willy Lomke pripažino, kad jie Lopps kėsinosi nužudyti, norėdami "apsaugoti SOVOG nuo lietuvių agentų".

Tad lygiai prieš keturiasdešimt metų Lietuvos valstybei teko pačiai vienai kovoti prieš ano laiko labai agresingą kaimyną, tuo metu puoselėjusį kryžiuočių ordino senąjį "Drang nach Osten". Neperdedant galima pasakyti, kad Neumanno-Sasso byla buvo, nors ir maža, bet nubsekli anų senųjų Lietuvos kovų tąsa.

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NEŽIŪRI Į SVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant pa-

prastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį metų Chicago Taupymo bendrovė švenčia Auksojį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

CHICAGO ★★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476 7575

Southern Illinois universitetas globoja baltų teatrą

Prieš keletą savaičių, rugsėjo 14-15 dienomis, Southern Illinois universitete, Carbondale, Illinois įvyko naujai įsteigto Baltų teatro projekto konferencija. Sušaukta latvių kilmės profesorius dr. Alfreds Straumanis, ji nustatė gaires ir užsibrėžė tikslus kitiems metams. Konferencijoje dalyvavo devyni asmenys: du lietuvių profesoriai, dramaturgas Algirdas Landsbergis iš Fairleigh Dickinson universiteto ir dr. Rimvydas Šilbajoris iš Ohio State universiteto; du latviai, dr. Alfreds Straumanis iš Southern Illinois universiteto ir dr. Jūris Sileniekis iš Carnegie-Mellon universiteto; du estai, dr. George Kurman iš Western Illinois universiteto ir dr. Mardi Valgamae iš City University of New York ir trys studentai asistentai: doktorato siekias baltų teatro srityje latvis A. Sedriks, Master of Fine Arts siekias latvis Jūris Valters ir magistro baltų teatro srityje siekianti Eglė Juodvalkytė.

Darniai ir draugiškai dirbdami kartu, konferencijos dalyviai nutarė iki 1975 m. birželio galo surinkti visus į anglų kalbą jau išverstus vaidinimus, nutarti kokius dar reikės versti į anglų kalbą, atrinkti keletą kiekvienos tautos vaidinimų, kuriuos jungtų bendra mintis, parašyti kritiškas apžvalgas ir santraukas, parašyti trumpas teatro istorijas ir paruošti spaudai. Pavašarį bus patatytas į anglų kalbą išverstas lietuviškas vaidinimas Southern Illinois universitete, kuris, gal būt, po to gastroluos ir kitur.

Visi šie tikslai yra tik nedidelė dalis labai plataus masto

užsimojimo. Kadangi baltų teatro projektui valdžia šiais metais paskyrė 19,000 dol., tai reiškia, kad viena koja jau viduje. Šis projektas toli gražu nebus užbaigtas per vienerius metus. Amerikos valdžia labai akylai seka projekto eigą, ypač tikrindama, ar šie darbai bus pritaikomi Amerikos visuomenei. Susirūpinusi išlaikymu savo tautinių mažumų, Amerikos valdžia sudarė progą baltams supažindinti Amerikos visuomenę su mūsų istorija. Ši informacija bus paskleista per Amerikos mokyklinę sistemą. Šiems darbams remti prieš metus Southern Illinois universitete buvo įsteigtas Baltų fondas, kuris lig šiol gyvuoja tiklatvių dėka. Aukos galima siųsti šiuo adresu:

Baltic Theatre Fund,
SIU Foundation,
SIU at Carbondale,
Carbondale, Illinois 62901

Norintys padovanoti lietuviškus žodynus, enciklopedijas, knygas ir t. t. (kurių labai reikia) ar norintys daugiau žinių apie studentų asistentų darbą (mokslas užmokėtas, plius alga) prašomi rašyti šiuo adresu.

Dr. Alfreds Straumanis,
Department of Theatre,
SIU at Carbondale,
Carbondale, Ill. 62901

Po konferencijos, rugsėjo 16 d. prof. Algirdas Landsbergis skaitė paskaitą apie avangardą, o dr. Mardi Valgamae apie ekspresionizmą didžiojo teatro auditorijoje.

LIETUVIŲ KALBOS TYRINETOJAS

Žymus rusų kalbininkas Filipas Fortunatovas yra daug lietuvių kalbos mokslui nusipelnęs mokslininkas. Mirė 1914 m. spalio 3 d., taigi prieš 60 metų. Studijas gilines Vokietijoje, Paryžiuje ir Londone. Dėstydamas Maskvos universitete, vėliau dirbdamas Petrapily, kelionėse po Lietuvą tyrė mūsų kalbą, universitete skaitė lietuvių kalbos kursą, redagavo mokslo akademijos leidžiamą A. Juškos liet. kalbos žodyną. Daug rašė lietuvių kalbotyros klausimais ir turėjo įtakos mūsų kalbininkų ugdymui. Jo mokiny yra buvęs ir J. Jablonskis.

PRISIMENANT ŽUVUSĮ P. RIMKŪNĄ

Gabus, jaunas žurnalistas, rašytojas Petras Rimkūnas žuvo Viena bombardavimų metu 1944 m. rugs. 8 d., taigi prieš 30 m. Jis Kaune suorganizavo Jaunąjį Studentų ir Studentų Dienas, juos redagavo, dirbo XX Amžiaus redakcijoje, Sakalo, Šv. Kazimiero leidinyje, rašė eilėraščius, bendradarbiavo Židinyje ir daugely kitų laikraščių. Žuvo teturėdamas 31 m. amžiaus.

UNIVERSITETO PREZIDENTAS AMNESTIJŲ KOMISIJOJ

Prezidentas Ford paskyrė Notre Dame universiteto prezidentą kun. T. Hesburgh nariu amnestijos komisijos, kuri tvarkys bylas JAV Vietnamo karo dezertyrų. Tai tarybai, susidedančiai iš dešimties narių, vadovauja sen. Sh. Goodell.

Baltų teatro projekto konferencijoje, Southern Illinois universitete, Carbondale. Sėdi iš kairės į dešinę: Mardi Valgamae iš City University of New York ir projekto koordinatorius, latvis; Eglė Juodvalkytė, SIU graduate studentė, lietuvaitė; ir Algirdas Landsbergis, iš Fairleigh Dickinson universiteto, lietuvis. Stovi iš kairės į dešinę: Jūris Valters ir Andre Sedriks, SIU graduate studentai, latviai; George Kurman iš Western Illinois universiteto, estas; Jūris Sileniekis iš Carnegie Mellon universiteto, latvis; ir Rimvydas Šilbajoris, iš Ohio State universiteto, lietuvis.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Lituanistinės pabiros

Vilniuje leidžiamo "Mokslo ir gyvenimo" š. m. VII n-ję prof. Z. Zinkevičius rašo, kaip atsirado lietuvių raštų kalba, o Vytautis Bogašius pasakoja apie seniausią Lietuvos enciklopediją.

Pirmojo straipsnio autorius mano, kad Maž. Lietuvoje (Prūsijos hercogystėje), kur nebuvo didelių tarminės diferenciacijos, greitai buvo susiformavusi gana vieninga bendrinė raštų kalba

vietinės vyraujančios vak. aukštųjų tarmės pagrindu, o Didž. Lietuvoje (Didžiojoje Lietuvos kunigaikštystėje), kur tarmių diferenciacija buvo nepalyginamai didesnė, nuo pat pradžios knygos buvo spausdinamos dviem raštų kalbos variantais, vidurietiškoju ir rytietiškoju. Galimas daktas, kad Didž. Lietuvoje dar prieš raštų pradžią galėjo būti daugiau ar mažiau susiformavusios dvi bendrinės šnekamosios kalbos, tiksliau kalbant, du tuomet įsigalėję interdialekta, kurie atlikdavo žmonių bendravimo funkciją įvairiose teritorijose, Žemaičių ir Vilniaus vyskųystėse. Žymiausi rytietiško varianto atstovai buvo K. Sirvydas ir 1605 m. anoniminių katekizmo vertėjas, o vidurietiškoju variantu buvo parašyti M. Daukšos raštai, M. Petkevičiaus katekizmas ir kt. Su šiuo autoriaus galvojimu beveik ir aš sutinku.

Antrojo straipsnio autorius pat pradžioje pažymi, kad Lietuvoje buvusios išleistos tik dvi lietuviškos enciklopedijos: pirmoji nepilna, išspausdinta dar būruazijos valdymo metu, o antroji tarybinė (t. y. mažoji trijų toimų enciklopedija); dabar laukiama pasirodant ir "pirmojo pilnos lietuviškos enciklopedijos tomo". Kad svetur jau yra išleista pilna 36 toimų Lietuvių enciklopedija, autorius visai negirdomis nuleidžia — negali viešai pripažinti, kad užsieniečių lietuvių tai jau seniai padaryta; tai iš tikrųjų yra gana nesusmagus dalykas. Ir toliau jis plačiau terašo apie 1608 m. Vilniuje išspausdintą Jono Protasevičiaus vertimą "Inventores rerum, albo krotkie opisania, kto co wynalazl i do uzywania ludziom podal" iš 1499

PRANCŪZIJOS MOKYKLOSE

Šiuo metu Prancūzijoje yra apie du milijonai studentų-mokslininkų katalikų mokyklose, tačiau vyriausybėje yra linkimas tas mokyklas suvalstybinti. Susiorganizavo apie 1,500 mokytojų, kurie yra pasiryžę pasipriešinti toms vyriausybės užmačioms.

PRADĖJO SUKTI ŠVENTOJO FILMĄ

Peru sostinėje Limoje viena tarptautinė filmų bendrovė pradėjo sukurti filmą iš gyvenimo ir darbuotojų šv. Martyno De Porres, dominikonų broliuko, kuris buvo kanonizuotas 1962 m.

UŽSISAKYKITE DABAR
TIK PER INTERTRADE
EXPRESS CORP.
GERIAUSIAŠ DOVANĄ
SIŪSTI

Į LIETUVĄ
dabar, kaip niekad anksčiau
SPECIALŲS RUBLIŲ
PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS
CORP. pirmąsias pasakė apie
tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai jelti į krautuvę su 100 dol., ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS
CORP. mielai jums nemokamai prišius įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarius rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTUJA
GREICIAUSIAS
PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra \$2.55. TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NERA JOKIŲ KITŲ MOKEJIMŲ.

REIKALAUKIT MOSŲ NE-MOKAMO ILUSTRUOTO KATALOGO

Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE
EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU
AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas
greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų
modelių

ZHIGULI VAZ 2101
US \$3440.00

NAUJAUSIAS PAGERINTAS
EXPORT MODEL
ZHIGULI VAZ 2103
US \$3947.00

ZHIGULI VAZ 2102
STATION WAGON
US \$3795.00

EXPORT MODEL
MOSKVITCH 412 IE
US \$3490.00

MOSKVITCH 408 IE
UC \$3210.00

MOSKVITCH 426 IE
STATION WAGON
US \$3643.00

MOSKVITCH 427 IE
STATION WAGON
US \$3910.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968
US \$2200.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968 E
Naujas US \$2353.00

REIKALAUKIT
SPECIALIŲ BULETENŲ
SU AUTOMOBILIŲ
PAVEIKLAIS,
APARTAMENTAIS,
NAUDOTAIS ROBAIS
SVECIAMS IS USSR
REIKALAUKITE MOSŲ
SPECIALIAUS BULETENIO
MES TURIM 26 METŲ
PATYRIMĄ
SIAME BIZNISE IR
TAIP PAT TURIM
TOKRANČIUS
PATENKINTŲ KLIENTŲ.

Laimos Stepaitienės dainų ir arijų recitalis

VLADAS JAKUBENAS

Laima Stepaitienė, praėjusį kam girdėta, kaip Laimutė Smolenskaitė, po ilgą studijų Vokietijoje ir Italijoje, jau įgijusi nemažą koncertinę rutiną, dabar pirmąkart atsisotjo prieš Chicago lietuvišką publiką Jaunimo centro salėje rugs. 29. Neseniai ji yra pasirodžiusi su pilna recitaline programa Chicago Public Library (Miesto bibliotekos) reguliariai savo rūmuose rengiamų koncertų eilėje. Tarp lietuvių mažai reklamuotas, tas koncertas nedaug tada teprišaukė pačių lietuvių. Tačiau girdėjusieji buvo palankiai soliste susidomėję.

Laima Stepaitienė turi lengvą, šviesų, aukštą sopraną su koloratūriniais galimūmais. Jos balso resursai yra riboti, bet yra išplėsti rimbomis studijomis; tam padėjo įgimtas muzikalumas ir meno supratimas, aišku, reikėjo ir darbštaus veržlumo pasiekti savo tikslui. Balsas yra gerai apvaldytas visoje skalėje, tiek "forte", tiek "mezza voce" ir "piano" skambume: žemutinis registras kiek silpnesnis; aukštos gaidos infonuotos, laisvai imamos įvairiausia dinamika bei filiravimu. Tam tikri tembro neišlyginimo pradai aukštesnėse gaidose buvo kompensuoti "bel canto" studijomis. Jaučiama itališka mokykla, siekianti pirmon eilės vokalinės linijos, mažiau kreipiant dėmesio į deklamacinį pradą. Vis dėlto solistės diktėja nėra bloga; iš kūriniuose panaudotų kalbų, italų ir lietuvių skambėjo geriau, negu vokiečių ir prancūzų. Solistė turi išpildymo dovaną ir scenišką drąsą parodyti publikai savo interpretaciją. Visa tai, turimų vokalinų

resursų ribose, įgalino solistę pateikti gerai paruoštą, rimtą ir įvairią programą.

Pirmojo koncerto dalis buvo pašvęsta W. A. Mozartui. Šis skyrius buvo bene geriausias. Keturių numerių tarpe ypač įtikino žinoma arija "Vo che sapete" iš "Figaro vestuvių" ir ypač populiari daina "Das Veilche" ("Žibuoklė"). Martini "Plaisir d'amour" ir anglo Sir Benedict "The Gipsy and the Bird" patvirtino solistės palinkimą prie baroko laikotarpio muzikos.

Fr. Schuberto skyrius (trys dainos) kiek mažiau įtikino, negu Mozartas. Vis dėlto buvo gražūs "bel canto" momentų dainose "An die Musik", populiarioje "Die Forelle" kiek trūko lengvumo. Čia turėjo reikšmės ir nepakankamai lengvas akompanimentas. Garsioji arija G. Puccinio "Madama Butterfly" praskambėjo su gražia išraiška, bet neįtikino aukštųjų gaidų dramatiškumu. Atrodo, kad šis pradas yra mažiau solistei artimas.

Po pertraukos lietuviškoji programos dalis prasidėjo įdomiai. Solistė, išėjusi scenon pati viena, paaiškino abiem kalbom publikai, kad šįmet sueina 50 metų nuo Vlodo Jakubėno dainos "Gėlės iš šieno" sukūrimo (1924 m. Biržuose) ir ta proga išskvietė iš publikos dainos autorių ją pakompanuoti. "Gėlės iš šieno" sudaro ryškų numerį L. Stepaitienės lietuviškame repertuare. Toliau sekė dvi K. V. Banaičio dainos: "Tulpė" (K. Binkis) ir "Rods parpulčiau" (Br. Buivytytis). Paskutinioji daina yra viena iš stipriųjų K. V. Banaičio dainų, tik rečiau mūsų daininin-

kių atliekama, ji reikalauja žaismingumo ir lankstumo, kas buvo tinkamai solistės perduota. Toliau sekė dvi J. Gruodžio "Gėlių dainos": "Rugėgėlės" ir "Aguonėlės". Iš tikro tai yra du nepriklausomi kūriniai, bet, atliekami greta viens kito, jie sudarė gerą visumą. Andriolio (gyvenusio ir veikusio Telšiuose) "Vai tu kasėd!" — neįprastai pavykęs šio autoriaus kūrinys, buvo ir vykusiai atliktas. Lietuviškos dalies pabaigai išgirdome žaismingą St. Šimkaus harmonizuotą liaudies dainą "Pamylėjau vakar".

Koncerto akompaniatorė estė Regina Vohma yra L. Stepaitienės nuolatinė partnerė; įdėvi sudarė gerą ansamblį. R. Vohma yra pianistė su gera technika ir muzikine kultūra. Kiek trūkdė jos gausus pedalo naudojimas, net lengvuose pasažuose. Tai neleido vietomis pasiekti tikro "pianissimo" ir suteikė kiek vienodos spalvos visam jos akompanavimui.

Koncerto programa buvo vien anglų kalba, su gerais dainų tekstų paaiškinimais - vertimais. Tačiau jaunimo centro salėje vykstančiam koncerte daugelis klausytojų pasigedo bent dvikalbio teksto spausdintojoje programoje.

Stiprių ir didelių balsų mėgėjas L. Stepaitienės recitalis galėjo nevisai patenkinti. Žiūrint iš balso kultūros, muzikalumo, sceninės išraiškos ir išpildymo dovanos taško, L. Stepaitienės koncertas paliko kultūringo ir malonaus išpildymo; jis susilaukė gražaus įvertinimo iš gan gausiai susirinkusios, ne vien lietuviškos publikos.

SAVINGS TODAY'S SUCCESS STORY

Prices climb higher, stocks fluctuate, but one financial constant remains steady, strong and reliable — a savings account at Standard Federal.

Other things may fluctuate, but your money is always making money for you at Standard Federal.

With our six different savings plans, your dreams can be realized quicker than you think. All it takes is a little guidance and perseverance.

Today is a good day to start. Come in and talk to one of our savings specialists — they know how to help. After all, we've been helping people for 65 years — and that's what we're all about — people.

5 1/4% PASSBOOK SAVINGS
Interest Paid to the Date of Withdrawal
YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 yr.

5 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 90 Day Maturity
YIELD INCREASES TO 6.02%
on interest accumulated for 1 yr.

6 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 1 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 6.81%
on interest accumulated for 1 yr.

6 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 30 Month Maturity
YIELD INCREASES TO 7.08%
on interest accumulated for 1 yr.

7% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.35%
on interest accumulated for 1 yr.

7 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$5,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.90%
on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

**STANDARD
FEDERAL
SAVINGS**

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 - 847-1140

Celebrating our 65th year
Assets over \$200,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00

Nauji leidiniai

• **ŠVĖKŠNA.** Redaktorė Alicija Rūgūtė. Išleido Švėkšniškių draugija Chicagoje 1974 metais. Redakcinė komisija: pirmininkė — Alicija Rūgūtė, nariai — Adomas Jasas, Karolina Miečienė, Stasė Petersonienė, Stasys Rudys ir Juozas Slajus. Viršelį piešė Anastazija Tamošaitienė. Technikinė priežiūra J. Slaboko. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, 6051 Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Tiražas 800 egz. Kongreso bibliotekos katalogo kortelės Nr. 74-77618. Knyga gausiai iliustruota žmonių, Švėkšnos vaizdų, istorinių objektų ir dokumentų nuotraukomis. Leidinys keturias viršelias, 536 psl., kainą 10 dol., gaunamas ir "Drauge".

Tai monumentalus veikalas tiek puslapių skaičiumi, tiek juose sukauptos medžiagos turu. Šiaip leidinys tebėra vieno žemaitijos miestelio Švėkšnos monografija. Bet iš tos monografijos medžiagos padaryta tokia knyga, kokią, turint mintį atskirti vietovės aprašus, mūsųose beveik nėra arba tėra labai labai mažai.

Švėkšnos tolimai ir artimesnei praečiai bei dabarčiai pažinti Redaktorės čia sutelkta visas pulkas rašančių ir tiesiog aruodai neišsemiamos medžiagos studijų, ilgesnių ir trumpesnių straipsnių bei atsiminimų forma. Monografijoje liečiama Švėkšnos krašto praeitis (dr. J. Puzino straipsnis net 56 psl.), Švėkšnos vardas ir tarmės (prof. A. Salio straipsnis), daug žmonių rašo apie šimtmetę ir margą Švėkšnos praeitį, iliustruota net rečiausių dokumentų nuotraukomis. O kur dar religinis gyvenimas Švėkšnoje, kur dar žymiųjų veikėjų portretai, visuomeninis gyvenimas, švietimas ir t.t. ir t.t. Knyga yra tikra Švėkšnos ir apylinkių visos buities enciklopedija. Redaktorė ir jos talkininkai savo gimtinei šiuo leidiniu pastatė neišgriunamą paminklą.

• **JOURNAL OF BALTIM STUDIES,** Volume V, Number 2, Summer 1974. Tai Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugijos anglų kalba leidžiamas žurnalas, išėjęs keturis kartus metuose, įsteigtas lietuvių, latvių ir estų akademikų rūpesčiu. Redaguoja Arvids Ziedonis, Jr., Muhlenberg College, Allentown, Pa. 18104. Administruoja Dzintra Bungs, 366-86th St., Brooklyn, N.Y. 11209. Metinė prenumerata 15.00 dol., studentams — 7.50 dol.

Naujo numerio medžiaga beveik vien latviška ir estiška. Jau ankstesnis šio žurnalo numerius minėdami, vis pasigedavome didesnio kiekio liuanistinės medžiagos ir todėl kiek priekaištavome galintiems čia rašyti lietuviams. Tačiau šį kartą dar blogiau: nė vieno straipsnelio nėra parašyta lietuviu kuria nors liuanistine tema. Net knygų recenzijų skyriuje tų dviejų daugias ar mažiau liuanistinės temos leidinių aptarimas, atrodo, parašytas taipgi ne lietuviu. Žodžiu, prie naujo šio žurnalo numerio mūsiškiai akademikai nesiteikė (ar nesugebėjo?) nė pirmo priekšti. Trūksta žodžių toliau kalbėti...

• **BOOKS ABROAD,** Volume 48, Number 3, Summer 1974. An International Literary Quarterly. Sponsored by The University of Oklahoma. Editor Ivar Irvask, 401 West Brooks, Room 45-A, Norman, Oklahoma 73069.

Tai vienas plačiausių ir vienas geriausių literatūros žurnalo, leidžiamų JAV. Savo straipsniais ir recenzuojamų knygų aptarimais jis skaitytojui teikia gana ryškiai matomą šiandieninės pasaulinės literatūros vaizdą. Kiekvieną kartą žurnalo puslapiuose yra recenzuojama ir viena kita lietuvių literatūros nauja knyga,

išėjusi išleivijoje ar Lietuvoje. Šį kartą aptariama dvi Vilniuje išleistos knygos: Vytauto Girdzinsko "Žmonės man buvo geri" ir Albino Žukausko "Gerai akmenys".

Žurnalo metinė prenumerata 8.00 dol., administracijos adresas: Books Abroad, 1005 Asp Ave., Norman, Okla. 73069. Žurnalo per metus išėina 4 stambūs numeriai.

— Richard Scarry, **MANO ŽODYNAS** lietuvių ir anglų kalba. Lietuvių kalbai pritaikė ir išleido JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo taryba. Leidimą parėmė Lietuvių fondas. Knyga didelio formato, prie kiekvieno žodžio pridėta spalvota iliustracija, 92 psl., kainą 5.00 dol. gaunama ir "Drauge".

Tai didelė ir gera naujiena mūsų pačių mažųjų liuanistinio švietimo dirvonoose. Plačiuose knygos puslapiuose skoningai išbarstyta šimtai spalvotų piešinių. Sakysim, štai, matome trimituojančią lapę, prie jos kojų parašyta lapė ir fox, o prie trimito — trimitas ir bugle. Netoliese išmeigtas kastuvai, ant kurio tupi varnas. Ir vėl šalia pa-

Vincas Kisarauskas
Šiandieninių lietuviškų ekslibrisų paroda visą spalio mėn. vyksta Chicagoje, Miesto centrinės bibliotekos rūmų pirmajame aukšte prie Michigan Ave., tarp Washington ir Randolph gatvių.

ne tik kaip vadovėlis liturginėms apeigoms atlikti, bet ir kaip informacija vedyboms ar vedybinių jubiliejui ruošiantis. Knygelė yra išleista dviejų spalvų raštinės ir patogiai puslaim minkštai viršelias įrišta. Jos kainą nepažymėta, bet neatrodo, kad ji viršytų kokį dolerį.

ATEITININKŲ DARBAI IR DIENOS

(Atkelta iš 2 pusl.)

ateitininkiškosios dvasios pradą, reikią betgi tuojau pastebėti, kad tremties sąmonė anaipol nėra geto sąmonė. Getas reiškia atsivėrimą nuo kitų. Tuo tarpu tremties sąmonė gyvena anaipol ne atsivėrimu nuo mūsų priemiesčio krašto, o vidinė sąsaja su mūsų tauta bei tėvyne. Tremties sąmonė yra esmiškai teigiamas dalykas: ji neneigia to, kas svetima, bet ji ugdo tai, kas sava; ji grindžia save ne šalinimusi nuo svetimos kultūros, bet uoliu puoselėjimu savosios. Nuosekliai tad tremties visados yra dvikalbis ir dvikultūris žmogus. Jis prisiima kultūrą bei kalbą to krašto, kuriame jam lemta buvoti. Sykiu tačiau jis ypatingai domisi ir savos tautos kalba bei kultūra. Šis savos kalbos bei kultūros ugdymas kaip tik ir apsaugo tremtinį nuo klystkelio, į kurį patenka nevienas, būtent: aplaidžiant savos tautos vertybes, manyti, kad tuojau tampama svetimos tautos nariu. Tremties sąmonė niekada nestumia žmogaus rinktis: arba eiti savos, arba svetimos kultūros keliu. Būdami tremtiniai, mes keliaujame abiem keliais, nes juodu eina tiek ankštai greta vienas kito, tarsi būtų geležinkelio bėgiai; juodu tik niekad nesusilieja į vieną. Nes jei svetimos kultūros kelią su lietuvių su savos kultūros keliu, atsidurtume gėte; jei savos kultūros kelią su lietuvių su svetimos kultūros keliu, nutautėtume. Tikrai kul-

tūrinis dvikelis yra tikrasis tremtinio kelias svetur.

Užtat ir ateitininkai dabar tremtyje, kaip ir jų pradininkai kadaise užsienyje, lieka atviri svetimos kultūros vertybėms ir jas savinasi, kiek galėdami, tobuliau. Sykiu betgi jie yra tiesiog godūs savos kultūros, ją puoselėdami dvasiškai ir jos kūrimą remdami medžiagiškai. Ateitininkas yra dvikalbis ir dvikultūris ir kaip tik tuo jis yra tikrasis tremtinys. Jeigu senoji ateitininkų karta, atsidūrusi tremtyje, liko vienkalybės ir vienkultūris, tai ne todėl, kad to reikalavė tremties sąmonė, o tik todėl, kad ši karta dėl savo amžiaus bei sąlygų nebeįstengė tinkamai pasisavinti nei svetimos kalbos, nei svetimos kultūros. Jaunieji ateitininkai turi tai suprasti ir senosios kartos dėl to nepeikti. Iš kitos pusės ir senoji karta neprivalo niurnėti, jei jaunieji ateitininkai puikiai kalba angliskai, ispaniskai, vokiškai, jei jie žavisi šiu tautų kultūromis, nes jose iš tikro esama kuo žavėtis. Kadaise Stasio Šalkauskio siūlyta mūsų tautai kultūrų sintezė vyksta tremtyje savaime, nors ir kitokių pavidalu, negu kad ji būtų vykus Lietuvoje. Kinta kultūrų sąvinnimas, kuris buvo ir tebėra ateitininkiškosios veiklos sritis. Tai turėtų ateitininkai įsisąmoninti visu itaigumu.

KONCERTINĖS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAIŠO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išplaustyti paveikslų rėmai, pritalkinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters
Nuomoja — Paruošia — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

Ateitininkija tremtyje — štai didysis dabarties klausimas. Jaunieji ateitininkai yra juo ypatingai susidomėję ir net susirūpinę, nes jie jaučia aną dvikelį esant jų tikrąjį kelią, sykiu tačiau jie dažnai esti klaidinami ir net bauginami neva būtinybės rinktis. Ar tad nereikėtų, mielas Federacijos Vade, kad vienas iš šių jaunųjų ateitininkų imtųsi minėtą klausimą išnagrinėti kiek plačiau, pateikdamas savo bendraamžiams išsamesnę šio degenčio reikalo problematiką? Tokios studijos autoriumi drįsčiau siūlyti Kęstutį Kazimierą Girnį, kuris jau ne kartą spaudoje tremties klausimais yra pasisakęs, sukurdamas nuostabiai tikslią, jau ne vienur mano cituotą tremtinų nusistatymo formulę: "Jie paliko namus, bet nepalikė nei kovos, nei tautos". Jei K. K. Girnius šią mintį išvystytų plačiau, padarydamas reikalingų išvadų visam mūsų dabartiniam būviui, būtų jam dėkingi visi ateitininkai, pirmoje eilėje jaunieji, o galop ir neateitininkai, nes tremties sąmonė liečia mus visus, esančius svetur ir versta verčiamus tuo ar kitu būdu megzti santykių su svetima kalba bei kultūra. Pasklaidyti šiuos santykius ano dvikelio šviesoje ir susivokti jo painiavose būtų vienas iš dabartinių pačių svarbiųjų ateitininkijos darbų.

(Bus daugiau)

LIETUVIS DAŽYTOJAS
4612 S. Paulina St.
(Town of Lake)
Daro namus iš lauko ir iš vidaus.
Darbas garantuotas.
Nuo 5 iki 8 val. vak.
Skambinti YA 7-9107
STASYS ŠAKINIS

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGINYS
Pardavinimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. KEEpable 7-1947

Walton's Kilimų Didžiulio Atidarymo proga, sulaupysit nuo \$2.00 — \$6.00 už kvadr. yardą

pulių kilimų, įskaitant padėklą ir įdėjimą.
DAR GAUSITE 10% NUOLAIDĄ PARODĘ ŠĮ SKELBIMĄ.

Pasinaudokite šia proga ir apsilankykite mūsų parduotuvėje. Vytautas Muliolis jums mielai patars ir patars kokie kilimai tiks Jūsų butui.
VALANDOS: Pirm. iki Penkt. 9:30 iki 9:30, Šešt. 9:30 iki 5:30 p.p., Sekm. 12 v. d. iki 5 v. v.

WALTON CARPETS
5635 So. Pulaski Rd., Chicago, Ill. 60629
TEL. — 582-4600

Vytautas Muliolis, vedėjas

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta LAPKR. 22 dieną — grįžta LAPKR. 30 dieną.

KAINA TIK \$649.00

Paskutinė šių metų grupė išvyksta GRUODŽIO 20 dieną ir grįžta SAUSIO 3, 1975.

KAINA — \$829.00

Jungtis prie ekskursijų galima BOSTONE ir NEW YORKE.

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P. O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 268-8764

Savininkė: Aldona Adomoniene

(Prices quoted are effective August 1, 1974. Air fares subject to changes.)

PRANEŠIMAS

Už sertifikatus mokame:

7½% 4-riems metams už \$10,000.00 ar daugiau
6% 30-diai mėnesių už \$1,000.00 ar daugiau
6% 1-riems metams už \$1,000.00 ar daugiau

Pagal susitarimą, dividendus galime prišauti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus \$50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederatę arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAMĖ SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI

Saint Anthony Savings

1447 SOUTH 49th COURT
CICERO, ILLINOIS 60650
PHONE 656-6330

Joseph F. Gribskauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00

Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

Kultūrinė kronika

PEDAGOGUI PETRUI MALDEIKIUI 70 METU

Arizonoje, Phoenix mieste, gyvenančiam žinomam mūsų pedagogui Petriui Maldeikiui š. m. spalio 19 d. sueina 70 metų. Sukak tuvininkas yra ramygalietis, gimnaziją baigęs Ukmegėje. Vytauto Didžiojo universitete studijavo lietuvių ir anglų kalbas bei literatūras ir taipgi pedagogiką. Baigęs universitetą, 7 metus dirbo Aklių institute, kaip jo vedėjas. Trumpą laiką mokytoju ir buvo inspektorium Marijampolės mokytojų seminarijoje. 1940 m. persikėlė į Kauną ir mokytoju 9-tojo gimnazijoje. 1941 m. suorganizavo Kaune mokytojų seminariją, kuriai vadovavo iki pasitraukimo iš Lietuvos.

Gilindamas pedagogikoje ir psichologijoje, 1943 metais buvo paruošęs disertaciją doktoratui gauti, bet karo aplinkybės sutrukdė disertacijos gynimą.

Petras Maldeikis Lietuvoje priklausė Ateitininkų federacijai, Šaulių sąjungai, Lietuvių kat. mokytojų sąjungai. Savo straipsnius spausdino: XX amžiuje, Lietuvos mokykloje ir Aklių dalioje.

Pasitraukęs iš Lietuvos, 1945 metais buvo Hanau mieste, Vokietijoje, lietuvių gimnazijos direktorius. Dalyvavo visuomeniniame gyvenime, skaitė paskaitas pedagoginiais klausimais, bendradarbiavo Tremtinių mokykloje ir Aiduose.

1949 metais, atvažiavęs į Ameriką, įsikūrė Cicero, Ill., kur fabrike dirbo sunkų, fizinį darbą. Tačiau šalia savo darbo dalyvavo visuomeninėje veikloje, buvo L. B. Cicero apylinkės valdybos pirmininku ir sekretorium, Ateiti-

ninkų sendraugio skyriaus valdyboje, Krikščionių demokratų sąjungos Chicago skyriaus pirminku. Rašė daug straipsnių, juos spausdino įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose.

Petro Maldeikio raštai, išleisti Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje: 1. Melas kaip pedagoginė problema, 2. Inteligencija ir jos tyrimas, 3. Valia ir jos ugdymas, 4. Tėvai ir vaikai, 5. Seksualinis auklėjimas, 6. Lyčių problemos (drauge su dr. A. Maceina), 7. Vakarų Europos ir JAV auklėjimas, 8. Moderniosios pažangos problemos, 9. Meilė dvidešimto amžiuje, 10. (red.) Vytautas Endziulaitis, 11. Mykolas Krupavičius (dar rankraštys).

P. Maldeikis šiuo metu redaguoja žurnalą "Svietimo gairės" ir yra Lietuvių Enciklopedijos bendradarbis.

Veiksmas vyksta Los Angeles mieste 1930 m. pradžioje. Pas deklatyvą ateina "Mrs. Mulway" ir pasamdo jį pasekti jos vyrą. Pastarasis yra elektros įrenginėjas ir vandens departamento vyr. inžinierius. Kai deklatyvui pasiseka surasti inžinieriaus "meilės istoriję", kuri patenka į laikraščius, atsiranda tikroji žmona, žadanti traukti už

Veiksmas vyksta Los Angeles mieste 1930 m. pradžioje. Pas deklatyvą ateina "Mrs. Mulway" ir pasamdo jį pasekti jos vyrą. Pastarasis yra elektros įrenginėjas ir vandens departamento vyr. inžinierius. Kai deklatyvui pasiseka surasti inžinieriaus "meilės istoriję", kuri patenka į laikraščius, atsiranda tikroji žmona, žadanti traukti už

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Tampriai susuktas kriminalinis filmas

"CHINATOWN" yra pirmasis filmas, režisieriaus Roman Polanskio pastatytas po jo mažai matytos Makbeto versijos. Ir jis yra tipiškas ir gerai susuktas. Savo intriguojančių pastatymų filmas primena Alfredą Hitchcocko kriminalinius filmus, kur už kiekvieno posūčio laukia netikėtumai, o pabaiga visad stebinanti. Jack Nicholson ir Faye Dunaway yra svarbiausiose rolėse: pirmasis detektyvas, o antroji — turtinga našlė. Aplink juos ir pinasi pilnas nostalgijos ir kvapą užimančių nelauktinų pasakojimas.

Veiksmas vyksta Los Angeles mieste 1930 m. pradžioje. Pas deklatyvą ateina "Mrs. Mulway" ir pasamdo jį pasekti jos vyrą. Pastarasis yra elektros įrenginėjas ir vandens departamento vyr. inžinierius. Kai deklatyvui pasiseka surasti inžinieriaus "meilės istoriję", kuri patenka į laikraščius, atsiranda tikroji žmona, žadanti traukti už

atsakomybės. Inžinierius randa nusikandusį, ir detektyvas įsitikinęs, kad tai žmogžudystė. Įsipina ir našlės galingasis, kadaise buvęs vyro partneris, turtuolis tėvas. Juo tolyn, tuo labiau intriga tirštėja, bet ją čia išduoti būtų tikras nusikaltimas.

Režisūra labai stipri, tik Polanskis per daug pamėgęs žiaurumus, peilius ir kraują. Jau ir seniau jam galima buvo tai be sąžinės graužimo prikišti. Nei jo žmonos — aktorės Sharon Tate gyvenime žiauri mirtis nuo grubaus žmogžudžio rankos jo nuo to neatbaidė. O šiame filme jis net pats kaip mažas žmogelis su peiliu trumpam filme pasirodo.

Milijonieriaus tėvo rolėje gerai apsilfuotą, pilnai išbaigtą portretą gražiai perdavė veteranas John Huston.

Visų aktorių vaidyba, įskaitant ir Dunaway, lygiai kaip ir režisūra, tikrai aukštos klasės.

Dviejų kortininkų nuotyčiai

Kitas filmas "CALIFORNIA SPLIT", lygiai kaip ir aukščiau minėtas, yra smarkiai amerikiečių kritikai pašlovinamas ir keturiom žvaigždutėm atžymėtas. Tačiau tiems, kurie kortų "mene" nenusimano (lygiai kaip ir čia rašančioji), vargiai ar patiks ir per daug entuziarmo filmui neparodys.

Dviejetas tipų susitikina Kalifornijos lošimo klube, abu įsigeria, vienas išlošia, nežinodami didelių pinigų su kitu nepažįstamu lošėju. O vėliau abu tampa draugais. Na, ir prasideda jų odiseja per lošimo klubus ir, kaip ruletę, azartiniai ri tasi jų nuotyčiai. Ir taip įjėdu keliauja per savo mažą pasaulį ir, saikytume, visai plokščiai, kaip viena, iš žemėlapių paimitų, prieš Kolumbo laikus.

"California Split" yra nepaprastai juokingas, vietomis ciniškas naujasis Roberto Altmano filmas. Jis yra stipresnis už jo išgarsėjusį "MASH" filmą.

Filmo herojai Bill ir Charlie yra

puikiai perduoti gabii žvaigždžių George Segal ir Elliott Gould. Jie taip natūraliai suvaidino, lyg tikrai ir gyvenime tik kortomis tegyventų.

Elinant su "herojais" per barus į Las Vegas, su abejotinos reputacijos jų draugėmis, žemyn ir aukšty, per jų pralaimėjimus ir laimėjimus, paprastam žiūrovui nelabai bus suprantamas jų "alkoholiniš" palinkimas į lošimą.

Tačiau, atrodo, režisierius Altman (laikomas vienas geriausių amerikiečių režisierių) norėjo šiuo filmu pasakyti kur kas daugiau, nei susukti komediją apie kortų lošimą. Jis mus įtraukia į amerikiečių jau ne tik slogutį, bet baisų košmarą. Ir visi pakeliui sutikti žmonės atrodo tikri ir elgiasi natūraliai. Gaunasi aiškus dokumentinio filmo vaizdas. Ir žiūrovas pajunta net burnoje blogą skonį, lyg jis kartu būtų pririšytas antros rūšies kazi anksčiau ryta. Tikrai vyresniems — nuo 13 m. amžiaus.

Petras Maldeikis

CHICAGA JAU TURI IR MARC CHAGALLI

Ligi šiol Chicago miesto centras didžiavosi įvairiai apkalbama milžiniška Pablo Picasso plieno skulptūra. Nežiūrint įvairiausių jos komentarų, vis tiek ji buvo tebėra pasilikusi ir šio didmiesčio tiesiog turistinė atrakcija. Viešąjį dėmesį menui Chicago miestas pademonstravo ir vėl, kai rugsėjo 27 d. First National Plazoje buvo atidengta milžiniška mozaika kito šių dienų meno garsenybės Marc Chagallo. Atidarymo iškilnėse dalyvavo pats, iš Paryžiaus atskridęs, 87 metų dailininkas ir neaprepiami tūkstančiai čikagiečių. Šią puikiją, su fontanais ir žalumynais išplanuotą aikštę dabar puoš dar 70 pėdų ilgio ir keturių sienų mozaika, pavadinta "Metų laikai". Tai ta pati senoji tema, atėjusi per graiką Hesiodą, per romėną Vergilijų ir per lietuvių Donelaitį iki mūsų laikų, iki Chicago Chagallo. Stebinti šiuos Chagallo "Metų laikus", tuoj pat prisimena ir Donelaitis: virš Chagallo pavasario, vasaros, rudens ir žiemos kompozicijų taipgi dominuoja dinamiškoji Donelaičio saulė, ji ir šioje mozaikoje, atkurdama būdina svietą ir ant dangaus išgėdinto sėdėdama žaidžia. Net ir tie laukų darbai visai kaip pas Donelaitį, atliekami ne su kombainais ir traktoriais, o su dalgiais ir piau-tuvais. Žodžiu, kiekvienam yra

malonu žiūrėti į šią labai šagališką mozaiką, sklindančią spalvų žėrėjimo, užburiančią lyriškuoju visos buities traktavimu ir realybės sujungimu su nerealybe.

LIETUVISKŲ EKSLIBRISŲ PARODA CHICAGOS BIBLIOTEKOJE

Chicago miesto bibliotekos centriniuose rūmuose (prie Michigan Ave., tarp Washington ir Randolph gatvių) visą spalio mėn. vyksta plataus masto šian-dieninių lietuviškųjų ekslibrisų paroda. Ekslibrisai daugiau kaip 40 dabarties lietuvių dailininkų eksponuoti pirmajame bibliotekos aukšte, pagrindiniame koridoriuje, kuriame paprastai visada vyksta kokioms nors parodos. Lietuviškųjų ekslibrisų parodą išstatyta per 400. Šos rūšies meno specialistų bei kolekcionierių mūsų ekslibrisai yra labai vertinami ir renkami. Ekslibrisų kūrimas ir jų naudojimas ypač šiuo metu yra paplitęs okupuotoje Lietuvoje. Mažiau ekslibrisai yra prigiję Išeivijoje, bet ir čia yra padaryta gra-žių ir geros vertės darbų. Chicago centrinėje bibliotekoje čia minimoje parodoje yra dabar išstatyti įdomiausi tiek Lietuvoje, tiek Išeivijoje sukurti ekslibristų pa-

vyzdžiai. Kai anuo bibliotekos pa-rodų koridoriu kasdien praeina tūkstančiai žmonių, tai tokiai graikščiai ir kameriniai mūsų ekslibrisų parodai šiuokart parinkta tikrai ideali vieta. Parodoje yra eksponuojamas čikagiečio Gin-tauto Vėžio ekslibrisų rinkinys.

60 M. KAI MIRĖ AUG. ZAICAS

Pereito šimtmečio antrojo pusėje daug Amerikos lietuvių kultūrinėje dirvoje nudirbo pranciškonas broliukas Augustinas Zaicas, gimęs Balbieriškyje, miręs Teutopoly, Ill. 1914 m. rugs. 3 d., taigi — prieš 60 metų. 1872 m. atvykęs į JAV, jis apsigyveno netoli Shenandoah, Pa, čia dirbdamas anglių kasyklose mokė žmones, sakė pamokslus, vertė knygas į lietuvių kalbą. Jis 1877 m. suorganizavo pirmąjį lietuvių Sv. Juozapo pašalpinę draugiją, parašė jai lietuviškus įstatus.

Jis buvo vienas iš pirmojo lietuvių laikraščio "Gazietos Lietuviszkos" kūrėjų, daug rašė ir vėliau pradėjusią eiti "Wienybę Lietuvininkų". Jo sudarytoji "Graži Historia api kantriva Helena", išspausdinta Chicagoje 1880 m., bū-nimoje parodoje yra dabar išstatyti įdomiausi tiek Lietuvoje, tiek Išeivijoje sukurti ekslibristų pa-

Detalė iš Marc Chagallo mozaikos First National Plazoje, Chicagoj.

daug. Daug rūpinosi įsteigti JAV-se lietuvišką vienuolyną. Tai įdo-mi asmenybė, ir reikėtų daugiau apie jį spaudoje rašyti.

MOTERŲ DAILĖS PARODA BALZEKO LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJUJE, CHICAGOJE

Muziejaus patalpose šiuo metu vyksta lietuvių -amerikiečių moterų dailininkių draugijos pa-roda. Išstatyti šių mūsų daili-ninkių darbai: Vandos Balukienės Aleksandros Navickaitės - Bod-ner, Janinos Monkutės - Marks, Seselės Mercedes, Jadvygos Paukštienės ir Magdalenos Bi-rutės Stankūnienės. Paroda tęsis iki spalio 15 d. Lankymo valan-dos visos septynios savaitės dien-nas nuo 1 val. iki 4 val. 30 min. popiet.

NIXONO MEMUARAI

Buvęs prezidentas Nixonas susi-tarė su Warner leidykla, kad ji iš-leis jo memuarus. Koks honora-ras už juos — neskelbiama. Lei-dykla tikisi gauti didžiąją rank-raščių dalį pusantrų metų laiko-tampų.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptau-nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėko-jame Jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir cteityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas
Frank Zogas, President

5 1/4 %

All accounts com-pounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

7 1/2 %

4 Years Savings Certificates Minimum \$5,000.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — OA 8-7252

TV IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

TRYŠ MODERNIOS KOPPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SŪNUS —

TRYŠ MODERNIOS KOPPLYČIOS

2533 West 71st St. — Telef. GROvehill 6-2345-4

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS.

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

JEI JŲS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vieta pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

Prima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminiams. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MOSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1909 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-0465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	363-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hantracmk, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	363-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	383-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 N. Black Canyon Hwy.	602-942-8770
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
Silver Springs, Md. 20910 — 961 Bonifant St.	301-587-5777
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-8746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Blecker Street	732-7476

SPYGLIAI IR ROVELIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIONAS

RUDENS MELODIJOS

Rudenį, net ir mieste gyvenant, tenka užgirsti įvairių melodijų. Ne tik seniau, kada Stasys Tamulaitis rašė knygą "Rudens melodijos", bet ir šiais laikais įvairių rudeniskų melodijų apstu. Ir ne taip jau labai darinių ir žavių. Melodijos, taip sakant, lyg ir i audreles pasinėšusios. Tokie pūstelėjimai medžių šakų nelaužia ir tikro rudens neatneša. Va, Vl. Ramojus "Dirvoje" ir "Tėv. Žiburiuose" rudeniskų vėjų, nors dar ir vasariškai nusiteikęs, pūstelėjo Pasaulio Lietuvių bendruomenės linkui, kad šis liuanistinė studentų stovyklą ne visu šimtu procentų nuo vėjų ir lietuvių uždengė, kai šie stovyklavo ir lietuviavo netoli Clevelando. PLB pirm. i tuos rudeniskus žurnalistus papūtimus reagoavo naujais vėjais, taip sakant, pūtė atgal, ir nebežinia, kas kur ką nupūtė, tik šiose rudens melodijose buvo aišku, kad studentai per daug nenukentėjo.

Rudens melodijų, kaip ir visada, apstu ir politikoje, ne tik visuomeniniuose ar kultūriniuose laukuose. Štai, vis dar tebesikaučia Cicerio ir Marquette Parko LB apylinkės. Rudeniški vėjai tebesiaučia valdybose ir kyla rudeniškai sūkuriai, besistengiant veikti. Valdybų padvigubėjimas, kaip kuinus nuo kojų nuvars kolonijų gyventojus įvairiais parengimais. Žodžiu, rudeninės melodijos ne taip jau visiems neša sveikatą.

Ne visai jau taip švelnios melodijos pučia ir kokioje Čiurlionio galerijoje, bet reikia tikėtis, kad didelių audrų nebus, nes Čiurlionio galerijos vadovybė sudaro penkios moterys.

Su rudeniui prasidėjo vėl rudeniškos melodijos dėl vadovėlio apie brangius tėvėlių namus. "Naujienose" Stasys Juškinas parašė, kad vadovėlis "Nameliai n.ano brangūs", gi šiaip tie nameliai yra "Tėvų nameliai brangūs", bet mes manome, kad teisingesnis pavadinimas yra St. Juškinas, nes tėvų nameliai šeni, o nameliai mano, tai jau rezidencija. Dėl to vadovėlio rudeniškom melodijom tebeskambant, tenka pasakyti, kad šiaurūs vėjai jau net ir vadovėlio pavadinimus sumaišė. Mes manome, kad "Mano nameliai brangūs" yra daug pozityvesnis pavadinimas. Kas ten tėvų nameliai su šiaudiniu stogu, prieš mano su baseiniais, balkonais ir verandomis. Šiaip jau būtų gera, kad nors bent pavadinimą vadovėlio kritikai kaip nors atsimintų.

Rudens melodijomis pasireiškė ir recenzijinis pasaulis. Štai, "Laiškuose Lietuviams" Eglė Juodvalkytė šiauriniu vėju, ne taip jau labai melodingai, pūstelėjo į Svabaitės "Septynis saulės

patekėjimus". Saulė yra saulė, jos jau labai nenugalėsi audromis, ale vis tiek melodijos nebuvo linksmos. Tame pačiame žurnale Jankutė pūstelėjo i Pūkelėvičiūtės "Naujųjų metų istoriją". Taigi, vis moterys. Ir nenuostabu, nes visi uraganai moteriškais vardais vadinami.

Rudens melodijomis nuaidėjo ir buldozeriais apipavidalinta dailininkų paroda Maskvoje. Gaila, kad dailininkai "Gimtajame krašte" pasidžiaugę okupuotos Lietuvos dailės puoselėjimu, nieko nepasakė, ar jų pačių kūriniai verti buldozerio, ar ne.

Rudens melodijomis nuskambėjo ir poeto, pasisakiusio, kad jis labai mėgsta pavasarius, nuskubėjimas atsigeriti iš Poezijos pavasario griovelio.

Žodžiu, rudeniškos melodijos skambant, galima kartais pasvajoti, kaip įsteigti naują krautuvę, kurioje būtų galima patriotams pardavinėti lazdas, mušti savo artimą dėl melės tėvynės.

S. G.

Rudeninės melodijos paveikslas

SPYGLIUOTINĖ ENCIKLOPEDIJA

Mada — nuolatinius pergyvenimus pergyvenanti ponis.
Manekenas — grožiui atstovaujanti baldyklė.
Mecenatas — tėvas, sūnui nupirkęs motociklą.
Meteoras — žvaigždė, kuri neturėjo protektojos, kad ją kas apsaugotų nuo kritimo.
Mikrofonas — kantriasias klausytojas.
Našlys — vargšas kandidatas įsigyti dar vieną uošviene.
Nosis — prietaisas, kurio 80% naudojama kvėpavimui, 10% uostymui ir 10% kišimui si į ne savo reikalus.
Optimistas — žmogus, kuris daro tai, ką tu tik galvoji daryti.
Operetė — opera koketė.
Oratorius — žodžių šaltinis, papildomas vandeniu iš padėto ant stalo indo.
Opera — vieta, kur budelis, prieš nukirsdamas aukai galvą, dar su ja padainuoja.
Paauglys — jaunuolis, turis du tarnus — tėtį ir mamą.
Pabaigtuvės — geriausiai organizuota darbo dalis.
Padėjėjas — sargas, padedąs išnešti vogtus daiktus.
Recenzija — autoriaus išrengimas visuomenės akivaizdoje.

IS PUOTOS ĮSPŪDŽIŲ

"Puotavome erdvioje palapinėje šalia namo. Stalai žvilgėjo baltomis staldengėmis ir žydėjo dailiai dailiai sutaisytomis rudenių gėlėmis. Tie stalai linko nuo kelių rūšių mėau, akanėstų, gėrimų...

"... paskutinis kalbą sakė Kazio Valašio kolega ir kaimynas Povilas Vaitiekūnas. Ir mačiau jį dar stovintį, ir girdėjau jo žodžius, bet ką jis kalbėjo, tai jau ne žodžio nebeprisimenu".

Alfonsas Nakas,

LAZDA IR BENDRADARBAI

Grasilda Reinytė "Drauge" aiškina direkt. J. Masilionui, kodėl Dainavoje nebuvo išleistas didesnio masto laikraštėlis. Esą: "Ieškojome "lengvesnių" rašinių, bet kaip gali žmogų priversti įduoti ką nors? Nagi, jam neduosi lazda per galvą, jeigu nieko neįteiks!"

RIMTAS ARGUMENTAS

Alimentų byloje gražuolė su kūdikiu ant rankų i teisejo užklausa, ar ji esanti tikra dėl šio savo kūdikio tėvo:

— Dėl visa ko aš čia turiu ištisą sąrašą visų įtariamų, kuriuos visus iš eilės reikėtų doriai prigriebti.

AUKSAS IR PELENAI

"Mano kritikines pretenzijas vis daugiau kankina nekompetingumo ir diletantizmo geltigė. Nenuostabu, nes, per 35 metus beveik nuolat domėdamasis literatūra ir jos vertinimo būdais, pagaliau įsitikinau, kad vis mažiau begaliu atskirti, kur auksas, o kur pelenai, kas "gražu" ir kas "negražu".

Bronys Raila,

Laumių juostoje, 251 psl.

Žmogus ir kūryba

— Tai, ką vienas muzikas kalba apie kitą, gali pasakyti ir ne muzikas.

— Poetai kaip vaikai, sėdėdami už savo rašomojo stalo, kojomis žemės nesiekia.

— Yra tokių silpnų pjesių, kad jos negali nūlpti nuo scenos.

— Šnabžtelėk apie užsimojimus priešams, tegu jie, jas įgyvendindami, nusisuka sprandus.

— Galėjo būti ir blogiau, priešas galėjo tapti tavo draugu.

— Tikras priešas tavęs neapleis.

S. Lecas

RIMČIAUSI MOMENTAI

Vyras rimčiausias, kai skutasi.

Moteris — kai tepa antakių.

Literatas — kai akaičiuoja honorarą.

Medžiotojas — kai aiškina, kodėl nepataikė.

Baro lankytojas — išgėręs pirmą pastiprintą.

Tapytojas — kai kritikuoja kolegą.

KUO AMERIKIEČIAI MAITINASI

"Visi žinome, kad šio krašto viskuo pertekė žmonės niekais minta. Juk jie pūkinę duoną valgo, jie dažytą vandenį geria ir nuo rūgusio pieno i kitą gatvės pusę bėga. O jau gardžiausios ir sveikiausios duonos nė su pinigų amerikiečiui (dabar ir lietuviui) neįpirši".

Dr. J. Adomavičius,

"Drauge" 1974. IX.10.

— Aš niekad neatplešiu vyro laiškų, išskyrus šį, kadangi ant jo buvo užrašyta "asmeniškai".

ŠIŲ LAIKŲ MERGAITĖS

Toronto "Star" žurnalistas Gary Lautens pasakoja, kad prieš keletą dienų jo žmona pašibždėjusi i ausį taip, kad jo, kaip tėvo, akys pasirodžiusios ašaros.

— Tavo dukter nori pradurti savo ausis, — papiriusi žmona.

— Tu turi galvoti mūsų mažytę Janę? — apsišarojęs Lautensas paklausė. — Juk ji tik vakar šokinėjo per virvutę garžo prieangyje, nešiojosi rankutėse ir lūliavo skudurinę lėlę ir dar vis mokėsi, kaip pačiai užrišti batų raištėlius. O dabar — jau ausyse skylutes reikia pradurti?

— Taip. Tai toji pati Janė. Ką tu i tai?...

— Betgi ji yra tik kūdikis, — užprotestavo tėvas. — Tai prabėgo gal nedaugiau, kaip vieneri metai, aš keisdavau jos vystyklus, vedžiodavau ją už rankutės, švelniai dauždavau per nugarytę, kad atsirgtų, iščiulpusi pieno bonkelę ir t. t.

— Eik jau, eik! Janė juk yra dvylikos metų! Be to, nei tu keisdavai jos vystyklų, nei ką. Tai mano buvo darbas, — atsakė žmona.

— Janė vis tiek per jauna baidyti savo ausis.

— Jos draugė — Karina prižadėjusi jai ausų skylutes išdurti.

— Betgi subadytos ausys — tik pradžia. Paskui ateis laikas ir lopytom džinėm, gitaros blierbiantiems garsams, pasimatymams su berniokais, virveliniams maudymosi kostiumams, prenumeravimui "Cosmopolitan", žalių akių atspalviams ir t. t. O kur būsias galas — vie-

Kai tu ginčijiesi su kvailiu, žinok, kad ir jis taip pat galvoja.

Vienas berniukas sako kitam: "Mano tėtis gali kovoti su tigrų, skristi lėktuvu, sutaisyti kompiuterį, bet dažniausia jis neša lauk šiukšles."

BENDRUOMENININKO DARBAI IR ŽYGLIAI

A. Šelkis Australijos "Tėviškės Aiduose" paskelbė pasiakymą, kaip jis tapęs bendruomenininku. Kadangi tai labai esminis prisipažinimas, mes šią garbingą ir gaudžią istoriją su trumpintai perspausdinam. O buvo taip:

"I lietuviškumo apraiškas mūsų apylinkėje žiūrėjau pro pirštus, kol neišgirdau įžymaus pakaitininko p. Kalbėno. Jo žodžiai, plaką nutautimą, buvo tokių įtaigūs ir tokie dažūs, jog aš pasijutau vos ne nuogas ir plakamas už ligišolinį nesidomėjimą lietuvių ir jos išlaikymu.

Tą vakarą atlietuvių kryptimi dar nespėjau nužengti nė vieno žingsnio, tačiau planą susidariau gana konkrečių ir detalių. Lankysiu visus parengimus Lietuvių Namuose, skaitysiu legalą ir pagrindinę Australijos lietuvių spaudą, iš Napoleono Butkūno pirkiau lietuvišką knygą ir plokšteles, bažnyčioje i lėkštę vietoje variokų mesiu sidabrinės monetas, susimokėsiu solidarumo mokestį, duosiu Lietuviai namams ir parapijos išlaikymui, lankysiu susirinkimus ir, jei kas pasiūlys, neatsisakysiu būti renkamas i bet kokią valdybą.

Ir kai sekantį kartą žmona ra-

gino eiti i krikštynas, griežtai pasipriešinau, nes tą pačią popietę turėjo įvykti kariuomenės šventės minėjimas. Leokadija pyktelėjo, tačiau leidosi nutempiama i Lietuvių Namus. Niekuomet neišblės iš atminties tas šviesus vakaras, kai po ilgos pertraukos vėl sėdėjau savų tautiečių tarpe ir stebėjau minėjimo programą. Jau po pirmo programos numerio velnioniškai norėjau sprukti i kioską, iš kurio sklido pažįstami kiosko vedėjos bei jos vyro balsai ir skambėjo stiklai. Bet šiaip taip ištverčiau. Kai po keturių valandų išėjau iš salės, jaučiausi laimingas, patenkintas ir išdidus, lyg kovoję dėl lietuvių Vyčio Kryžiu sušipelnęs. Žmona, pasirodo, neiškentėjo ir po pirmo pusvalandžio išvažiavo i krikštynas.

Toliau buvo lengva. Sekančiais metais buvau išrinktas i penkių organizacijų valdybas. Visą laisvalaikį praleidau lietuviškais visuomenės reikalais. Žmona neretai apsišardavo, bet aš ją nuramindavau, kad tas darbas — lietuvių labui. Tik vieną kartą, kai parnešiau namo už iš "Talkos" bankelio pasiskolintus pinigus nupirkęs tris vienos dailininkės paveikslus, Leokadija, juos pamatius, mane apdovanojo trimis antausiais.

Priartėjo Leokadijos gimimo diena. Aš įteikiau jai "Mūsų Lietuvos" tomą.

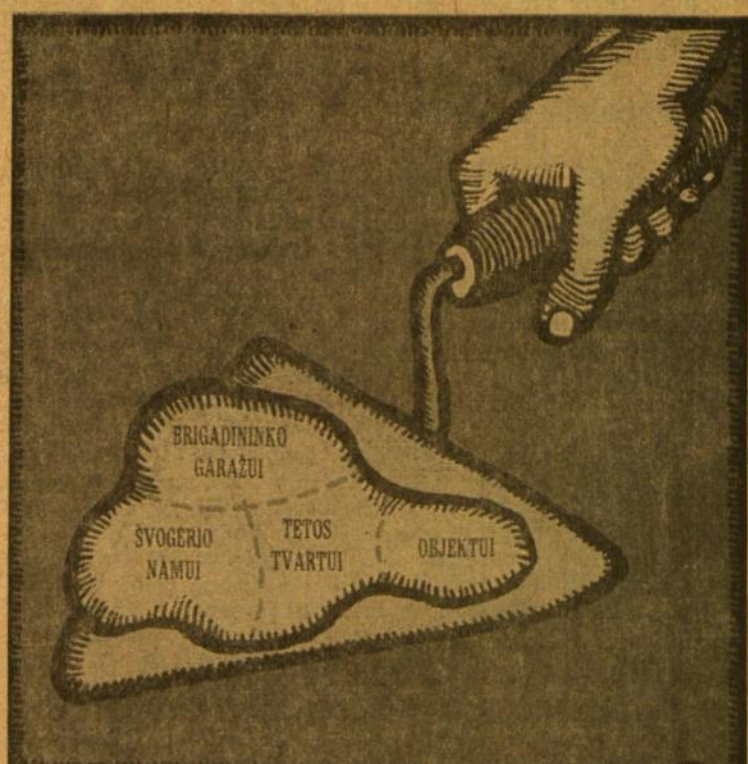
— O kur žadėtoji medžiaga balinei suklelei? — virpančio mis rankomis priėmusi dovaną, paklausė žmona.

— Lietuviška knyga yra daug daug vertingesnė ir išilks kur kas ilgiau už greit iš mados išeinančias sukleles, — atkirtau.

— Ką pakviete vakarienei?

— Brangioji, pagėrimo ir vakarienės nebus. Vietoj to eisime i Lietuvių klubo metinį susirinkimą, — pasakiau ir tarsi tyru Lietuvos šaltinio vandeniu apsimazgojau sielą.

— Mulkiis! — ištare žmona, ir

"Šluotos" piešinyje matyti, kam tenka vykdant komunistinę statybą

NEVERKE

"Paskaita man labai patiko, ir išniekintam Leninui neturiu nė vienos ašaros".

Alf. Nakas

KAZIN AR TIKRAI TAIP BLOGAI?

Amerikos Lietuvių kongresas neatneša naujų jėgų naujiems Lietuvos laisvinimo žygiams".

Amerikos Lietuvių kongreso programa, 1974 m.

EFEKTINGA MEDŽIAGA

"Reikia stebėtis, kad po 50-ties su viršum metų Kremliaus dinosauro kaušuose vis dar kunčiuoja ta pati revoliucinė derva".

Pr. V.

KUR DĖTI ŽEMĖ

Vienas žmogelis, iškasęs savo kieme šulinį, nežino kur dėti žemes. Jis pasiteiravo pas kaimyną.

— Išskask kitą šulinį ir i jį galėsi supilti pirmojo žemes, — patarė kaimynas.

NUBAUSTOJI

Vyras, nubiejuję, apžiūrėdamas antikinės moters statulą su nulaužtom abiem rankom, sako savo žmonai:

— Man regis, kad ji, būdama gyva, mėgdavo kraustyti savo vyro kišenes.

BAIMĖ

Du leopardai vaikiojosi po mišką ir kažkaip įslinko i bakūžę. Joje ant grindų tįsojo leopardo kailis.

— Ar žinai kas čia! — paklausė vienas leopardas antrąjį.

Tas žvilgtelėjo i kailį, sudrebėjo ir išsigandęs sušnibždėjo: — Bėkim! Čia mano uošvė.

i susirinkimą išvažiavau aš vienas

O kartą pasakiau:

— Leokadija, nusprendžiau parduoti televiziją, nes ten nieko lietuviško nėra, o gautus pinigus paaukosiu Lietuvių Namų salės remontui.

— Jau visai išprotėjai! — tepratarė žmona.

Televizijos parduoti nespėjau, nes vieną vakarą, vėlokai grįjęs iš posėdžio, radau tuščius namus. Nebuvo nei Leokadijos, nei televizijos, nei baldų. Tik krūva senų lietuviškų laikraščių komplektų, organizacijų bylos ir trys mano pirkti paveikslai ant sienos.

Iš pradžių buvo labai nyku, bet greit apsipratau ir net apsidžiaugiau, kad netrukdomas galėsiu pasižvesti darbui, kuriam mane pažadino įžymus mūsų paskaitininkas p. Kalbėnas.

Tas pats p. Kalbėnas, pag kurį, kaip paskui sužinojau, persikėlė gyventi mano žmona.

Paruošė pr. alš.